

REVISTA CULTULUI MOZAIC

APARE BILUNAR

ADMINISTRAȚIA: str. Sf. Vineri nr. 9, telefon 615 50 90 REDACȚIA: București, str. Popa Rusu nr. 24, telefon 611 80 80

Anul XXXVIII

Nr. 764

August 1993

Av 5753

12 pagini 40 lei

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

„OCUPÂND O FUNCȚIE DE RĂSPUNDERE, TREBUIE SĂ-MI APĂR NEAMUL ȘI CULTUL”

Un interviu al Eminenței Sale acordat revistei „Flacăra”

— Cum apreciați situația evreilor din România în acest moment și care ar fi perspectivele pe care le au în următoarea perioadă?

— Noi sperăm că, date fiind auspiciile bune pentru viitor ale României democratice, situația se va ameliora, din punct de vedere al tratamentului pe care îl suportă evreii. Să nu fiu greșit înțeles: noi nu ne plângem de tratamentul din partea autorităților, noi ne bucurăm de toate drepturile politice și cetățenești! Din punct de vedere al antisemitismului, declarația recentă a președintelui Iliescu ne dă motive să sperăm că ea va fi completată și cu cealaltă jumătate — această nouă dreaptă! Aceasta se referă la legionari, care constituie, pe drept cuvânt, un pericol, dar se referă numai prin aluzii și nu prin etichetare directă la ceilalți xenofobi, antisemiți care ne înjură și ne insultă! Sperăm că se vor găsi mijloacele legale pentru ca demnitatea și prestigiul nostru și viața noastră și munca noastră să fie respectate, astfel că avem toate motivele să fim optimiști și să avem încredere în bunul simț al poporului român, alături de care trăim aici de peste șase veacuri, în țara aceasta în care ne-am făcut datoria întotdeauna, ca cetățeni devotați și loiali României!

— În ce proporție influența dvs. l-a determinat pe dl Iliescu să trimită acea scrisoare procurorului general?

— Nu pot să-mi dozez influența mea în realizarea scrisorii! Dar e adevărat, fără falsă modestie, că am fost primul și singurul care atunci, în februarie 1990, am semnalat și am tras clopotul de alarmă și au fost mulți care au spus că este o alarmă falsă! Dar eu am trăit aceste situații acum 60 de ani, am suferit și am învățat ceva din ele! Ocupând o funcție de răspundere, trebuie să-mi apăr neamul și cultul! De atunci am sesizat în nenumărate rânduri pe președintele țării, care totdeauna m-a primit cu multă prietenie, care a făcut declarații destul de clare, dar care nu au fost urmate de fapte.

— De ce credeți că nu erau urmate de fapte?

— Pentru că situația politică era de așa natură, pentru că a devenit la un moment dat prizonierul propriilor sale slăbiciuni din acea vreme, când încă atacurile furibunde care erau împotriva lui îi slăbeau autoritatea. Am trimis sesizare și procurorului general din acea vreme, iar după un an de zile ea a fost respinsă! Am invitat pe șefii de partide din Parlament, care au fost de acord cu mine că trebuie făcută o lege clară care să pedepsească aceste injurii și calomnii la adresa noastră, că trebuie să ni se dea ocrotirea legii, avem dreptul la ea! Nu suntem niște venetici, suntem aici de șase sute de

ani și avem dreptul să cerem Parlamentului să ne asigure demnitatea, viața și avutul nostru! Până astăzi n-am reușit să ajungem la o diminuare a acestor atacuri, ci, dimpotrivă, la o creștere, de hotărâre de a se angaja în să se scrie despre săpunul care să se fabrice din noi, în librării să se răspândească „evangheliile” crimei și a genocidului — „Mein Kampf”! În această situație paroxistică, care nu putea duce decât la o stare catastrofală nu numai pentru noi, ci și pentru întreaga țară, scrisoarea președintelui are un aspect de energie, de hotărâre de a se angaja în această luptă pe care trebuie s-o dea pentru apărarea acestei țări! Sper că, în această bătaie, președintele nu va omite ceea ce acum a numit numai prin simplă aluzie — adică pe tot aceia care, prin demagogie și prin abuzuri de încredere, mint două generații de români, care habar n-au ce s-a petrecut! Să se aibă în vedere că a fost Holocaustul în România, dar că nu e vinovat poporul român, nimeni nu spune lucrul acesta, nimeni nu culpabilizează poporul român și nimeni nu cere pedepsirea cuiva astăzi! Ne opunem doar acestei negări a Holocaustului, care înseamnă că potențialii criminali de mâine își pregătesc armele de pe acum! În fond, noi, câteva mii de evrei care am mai rămas aici, nu reprezentăm nici marea finanță mondială, nici mafia evrească, nici pe comuniști, nici pe capitaliști, suntem niște oameni bătrâni care au fost storși de toată vlagă lor, care au trecut prin chinuri de iad și care vor

(Continuare în pag. 4)

ÎNTREVEDERI ALE EMINENȚEI SALE DL ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

- Joi 19 august, Eminența Sa a fost primit în audiență de către dl Teodor Meleșcanu, ministru de stat, ministrul afacerilor externe.
- Miercuri 25 august, Eminența Sa a primit vizita Excelenței Sale dl ambasador al Statului Israel, Avshalom Meggidon.
- Joi 26 august, Eminența Sa l-a vizitat pe Eminența Sa Monseniorul Bukovski, nunțul apostolic în România.
- În aceeași zi, dl Mircea Dan Popescu, ministru de stat, ministrul muncii și protecției sociale, l-a primit în audiență pe dl Șef Rabin dr. Moses Rosen.

TELEGRAME

București, 15 iulie 1993

Eminenței Sale DR. MOSES ROSEN

Șef Rabin al Cultului Mozaic și

Președinte al Federației Comunităților Evreiești din România

Eminența Voastră,

La aniversarea zilei de naștere a Eminenței Voastre, avem deosebită plăcere de a Vă adresa cele mai calde urări de sănătate, fericire, viață îndelungată, cu noi și noi împliniri și realizări.

Dumnezeu cel Atotputernic să reverse harul Său cel bogat peste întreaga activitate pe care o desfășurați.

La mulți ani!

Cu frățească îmbrățișare,

TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

22 august 1993

Prea Fericirii Sale TEOCTIST

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Prea Fericirea Voastră,

Din adâncul sufletului Vă mulțumesc pentru gândurile frumoase și pentru sentimentele alese ce ați binevoit a mi le transmite cu prilejul împlinirii celui dintâi dintre anii nonagenarului meu, cu ajutorul Creatorului, Cel care, cu milă și îndurare, îmi dăruiește aceste zile

Rugăciunea mea umilă către El se înalță și pentru sănătatea Prea Fericirii Voastre.

Cu o frățească îmbrățișare și cu dragoste caldă,

ȘEF RABINUL CULTULUI MOZAIC,
Dr. MOSES ROSEN

SOLIDARITATE FRĂȚEASCĂ

Domnul Greville Janner, membru al Parlamentului britanic, președintele executiv mondial al Consiliului Interparlamentar împotriva antisemitismului, reputată personalitate a vieții politice internaționale, care a vizitat în câteva rânduri România și este un prieten apropiat al obștii noastre și personal al domnului Șef Rabin, a adresat Eminenței Sale următoarea scrisoare:

CONSILIUL INTERPARLAMENTAR ÎMPOTRIVA ANTISEMITISMULUI ȘEFULUI RABIN DR. MOSES ROSEN

Scumpe domnule Șef Rabin,

Am aflat cu bucurie despre scrisoarea recentă (din 10 iulie 1993) a domnului președinte Iliescu către dl procuror general Vasile Manea Drăgulin, în care solicită să se ia „măsuri penale” împotriva editorilor versiunii române a cărții MEIN KAMPF.

Cererea Domniei Sale de a se ancheta activitățile partidelor de extremă dreapta și

a publicațiilor antisemite și cu caracter fascist este, de asemenea, încurajatoare.

Cu voia Dvs., îl voi scrie personal spre a-i mulțumi pentru eforturile depuse în această direcție.

Sper că angajarea vizibilă a președintelui Iliescu în combaterea antisemitismului în România vă va ajuta și pe Dumneavoastră în eforturile pe care le depuneți spre a obține o legislație care să considere

orice incitare antisemită activă ca o infracțiune penală. Credeți că în această acțiune Consiliul s-ar putea implica? În caz afirmativ, vă rog să apelezi la noi, comunicându-ne și ce fel de ajutor vă putem oferi.

Vă transmit cele mai calde urări de bine și de solidaritate.

Al Dvs. sincer,
Președinte executiv mondial,
GREVILLE JANNER QC MP

S-a stins din viață NELL COBAR

În ziua de 28 iulie a.c., a avut loc înmormântarea celui care a fost Nell Cobar, distins om de spirit, caricaturist, întemeietor și conducător de reviste pentru cei mari și pentru cei mici, devotat membru al comunității noastre evreiești. La înmormântare au participat scriitori, artiști, un numeros public, conducătorii Federației Comunităților Evreiești din România și ai Comunității Evreilor din București.

În numele obștii noastre, a luat cuvântul prof. ing. Osy Lazăr, vicepreședinte al Comunității Evreilor din București.

Publicăm în cele ce urmează cuvântul rostit cu acest prilej.

Redacția noastră se alătură tuturor acelor care dispariția bunului și iubitului nostru Nell Cobar îi doare și exprimă familiei sincere condoleanțe.

Prima expoziție personală de caricaturi, în afara României, a avut-o în Israel, în sălile B'nei Brith și s-a bucurat de mare succes.

A doua expoziție în exterior a avut-o la New York, în Manhattan Street 34, după care au urmat multe altele.

Jurii internaționale din Europa și America i-au decernat, de-a lungul anilor, premii și distincții, printre care menționăm și „Marele premiu al caricaturii”, care echivalează, în caricatură, cu Premiul Oscar.

Faima celui ce a fost Nell Cobar a început în România încă din fragedă tinerețe și s-a amplificat în timp. Munca neobosită și asiduă a lui Nell Cobar s-a desfășurat la „Animafilm”, unde a realizat 40 de filme, de genuri și cu destinații diferite: unele gustate de copii, pe care îi îndrăgea și pentru care a creat vestitul personaj Mihaela; altele satirice, reprezentate prin filme de desene animate de un înalt rafinament, dintre care cităm cel puțin „Spinii trandafirului”, cu care a obținut cel mai mare punctaj al topului și pentru care i-a fost decernată „Cupa tinereții” (a tinereții spirituale, care l-a caracterizat constant).

Să amintim în final, dar nu în ultimul rând, de monologurile sale de Purim, din cadrul serbărilor anuale ale Comunității noastre, monologuri pe care Nell Cobar le prezenta întotdeauna cu un har deosebit, legând problemele tradiției de cele ale vieții comunitare și ale evreului ca individ.

Chiar de curând, conștient de gravitatea bolii sale incurabile și de inevitabilul deznodământ apropiat, făcând un eroic și nobil efort, Nell Cobar a ținut să ne delecteze cu impresionantul monolog de Purim 5753, care, cu harul său, a impresionat întreaga asistență. Era „cântecul de leabădă” al lui Nell Cobar. Nu

a mai avut putere nici să stea în picioare și și-a prezentat monologul șezând obosit, cu glas scăzut. Dar era totuși Nell Cobar. Har nesfârșit pe care toți l-au aplaudat frenetic, apreciind înțelepciunea, talentul și devotamentul acestui minunat Cobar, dar, într-un fel, participanții au anticipat și un impresionant „adio”.

Sunt prea puține și prea slabe cuvintele ca să poată prezenta activitatea inspirată și omenia excepțională ale celui care a fost Nell Cobar — zihrono ivraha, dar amintirea lui va fi veșnică în inimile noastre.

Să ne rugăm toți ca bunul Dumnezeu să-i hărăzească lui Nell Cobar odihnă veșnică în luminosul său Gan Eden.

BORIS MARIAN MEHR

Iertați-mă

Baal Șem Tov
m-a îndemnat să joc
alături de el,
lehuda Halevi
m-a îndemnat să cânt
alături de el,
Învățați m-au îndemnat
la calm și la studiu,
dar eu plâng
și nu pot juca și nu pot cânta,
gândindu-mă la cei uciși,
la cărțile arse,
la sinagogile prădate,
iartă-mă, Baal Șem Tov,
iartă-mă, lehuda Halevi,
iertați-mă, învățaților,
că plâng în fața voastră.

ACUM 50 DE ANI

Buc., 27.XI.86

Stimate Domnule
Marcel Marcian,

[...] Am citit cu interes cartea pe care mi-ați trimis-o. Este, cert, o operă literară și ar fi fost normal să fie comentată la timpul apariției sau ulterior. Există în paginile ei ciudate o teroare a realului, receptivă într-un mod personal, transmisă pregnant, în secvențe particulare — ceea ce validează deja, nu-i așa?, marea unui scriitor.

Nuvela „Isașhar” suplinște, cred, obsesiile din toate celelalte într-o formă și pe o trază dintre cele mai originale. Încă, opiniile lui Șerban Cioculescu nu erau chiar hazardate, iar scuza pe care o aducea Aderca („miniaturatul”) n-ar fi fost motiv de excușă.

Ce aș putea face eu? Nu am scris în „Revista Culturii Mozaic” despre scriitorii din România... și nici n-aș putea s-o fac (chiar dacă aș accepta o astfel de derogare), încă multă vreme. Sunt înaintea unei călătorii și voi lipsi din țară mai multe luni...

Pe de altă parte, am predat la R.C.M. un „seral” de 4 articole despre „Holocaustul în literatura română”, în care prezint rezultatele unei cercetări bibliografice de câteva luni. În această bibliografie și în articol figurați, de altfel, la loc ea cinste (printre puținii autori care nu sunt doar menționați, ci însoțiți de o sumară caracterizare).

Ceea ce am putut face, deocamdată, este să adaug la bibliografie (deși era încheiată) și în articol (deși era predat) o mențiune pentru volumul „În primăvara 1944” (deoarece conține și texte legate, indirect, de Holocaust). În acest fel, volumul și autorul (Mircea Marcel) figurează, iată, într-o enumerare „recuperatoare”...

Oricum, mulțumiri pentru volum, dar și felicitări pentru textul care, încă, rezistă (ceea ce nu e puțin...).

Cu cele mai bune urări,

NORMAN MANEA

În vara 1942, la Bacău, cu Jean Avram, tipograf refugiat din Moinești, tipăream, cum se putea, în ritm de melc (aveam să terminăm în aprilie 1943), fără aprobare „de la poliție” cartea mea POVEȘTE; trebuia să dau cartea, o mătură că există, că sunt eu însumi, nu un dublant... aveam, la moara unde eram contabil, toți salarii evrei, dublanți, cum cerea legea românizării. Moara era o asociație între doi evrei, „I. Schuller fiu”, Avram și Maier Schuller, nepoții lui Aaron Schuller și un român, Constantin (Tache) Floareș. (Mediator al asociației: Constantin Nădejde, parlamentar național-tărănist, fost prefect, un „clarvăzător”, e mai bine așa, să vă asociați... bine, cât s-a putut). Părțile evreilor, două treimi, le preluea statul, Tache Floareș, fiu de țărani din Tamașii, blajini, înțeleptori, convenea lesne să mențină în funcție și pe dublanți, cum s-a și întâmplat; dar dacă ne trimitea? (Unde? „La Bug!”) Nu că și dorea, dar Tache Floareș, cu informațiile ce le deținea, cu relațiile ce le avea, da ca sigur: „Pe dumneavoastră oricum vă trimite”, așa se anevoia (expresia e a lui), ce ne facem (nu intru acum în detalii), așa m-am anevioit și eu tipărind... cartea am antdatat-o, 1939, dar în povestirea Un gest era vorba de cutremurul catastrofal din noiembrie 1940, când a fost distrus orașul Panciu; un personaj, Scivă (care visează „un câine lung, verde”) n-avea pe nimeni, „Venea de la Panciu”, tipograf, de voia lui, a tipărit „Venea de la”. Alături... Așa am dus-o... Poetul Alfred Margul Sperber îmi va spune că personajul meu Ernestina (din Un gest) figurează teroarea fascistă. Norman Manea, mai târziu, cunoșcând versiunea din 1948, îmi scria de „o teroare a realului”, în toată cartea și îndeosebi în bucată Isașhar (Un gest), din care dau mai jos un fragment; la Șuburătorul, în 1947, Șerban Cioculescu găsea că personajul Ghebere (opus Ernestinei) e obolomovian, iar F. Aderca, redau, liber, din memorie: Ghebere e un semirural, cu complexe citadine, — dur eu cum eram?, mă întreb și acum. Jean Avram tipărea ajutor de fiu lui, care se întorcea seara de la „munca obligatorie”, făcută am terminat, cum am spus, abia în primăvara 1943 — se împlinește 50 de ani...

PRIMENIRE

Și uite așa se prosti Ghebere. Jură de față cu martorii că ea nu va ști nici de vaci, nici de urma lor și că el ti va respecta și somnul și trezia. Culce-se ea la ore mici și să se scoale la ceasuri rotunde. Va găsi totul gata.

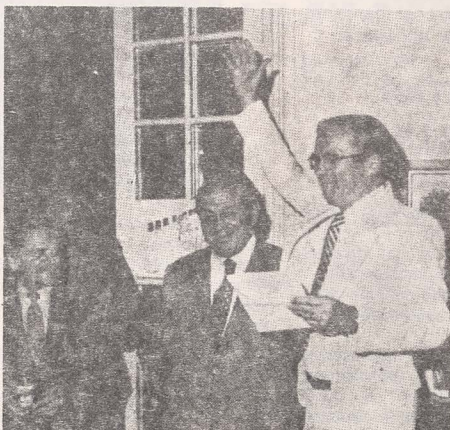
„Ghebere văzuse el mult bălegar plat atunci, munți de bălegar. Și în anii era bălegar — de a vrut cu orice chip o nevastă subțire. Dar putem ști?... De la cinci ani vîr la moșie... cel era moșia lui tătăne-său? Și de câte ori, de câte ori nu l-au stropit vacile în obraz cu urina lor mănoasă; că el era tare mic și se tăvălea sub ele. Îi tînea să fie cât mai mic. Odată alături bălegar de cal și bălegar de vită, să le asemuiască. Astfel își făcuse creșterea. Era sănătos, cu turtele în mîni. De bălegar — și zărul verziu ce se strecura din săculețe... a lehamite. Ghebere ajunsesse un om chinuit. Era multă prădăciune, — astăzi omului hafnă. El credea că e obosit de drum lung. Și acum ce se mai poate întîmpla, după ce i-a plăcut să și-o închipuie pe nevastă în împărăteasă domnind asupra lui? Îi tînea, o răcoarea iodată a unui nuc bătrîn pe verșii de arși. Ghebere nu știa că în felul acesta o ajuta să-i treacă lui tot năduful ei. Multă vreme el știu foarte puțin. Îi rețetea statura și creștea venea cu întreaga arcuire a umărului mai sus decât a lui. Statura ei îi cerea să se gîrva, ceea ce nu era în firea lui. Mai că putea... Cu timpul, Ernestina îl acoperi de ochii fierbinți și el nu știa cum se poate de a doua unei femei subțiri să iasă asvîrsoare vorbe. Căzu terciuit sub ploaia de ochi. Vorba ei era palmă, iar privirea, sta și se uita la ea: sudalmă. Se înveli ca varza în lăcămășele ugerelor. Mult era bine să fii omul găsit în drum; și să nu ți se poată vorbi... Nu poți avea gânduri nici despre tine. Să poți o treabă, cu aceea să te afle oamenii și cu ea să te lase. Întrînd rîdă de jos cu piciorul ca din lutul ținut între palme să iasă oare de sus, perfect. Sau dădă bice calilor. (Uite călătorii sunt nenorocite, dar asta a fost întotdeauna o frumoasă urmă. Ghebedi Hoop! Caii apărând, regali, pe un tippan, cu copitele dinainte ridicate. Cu o perche de cai și cu caleașca face Ghebere fudula. Făcea odată. Azi nu-i mai arde. O lăsa la sănătoasă, se plimba singur.)

„Său să tragi de ugerule vacilor. Așa visează el și astăzi tîna, de-a-picioare, întinzându-și brațele pe gard. Și se întrebă la ce-i trebuiesc toate... să treacă peste cuvîntul nevestii... Și nu mai vrea.

Dar cu fiece dimineață se lăzdrăvesc. Ce oare se întîmplă dimineața?

MARCEL MARCIAN

• Nell Cobar a dobîndit la Montréal „Le Grand Prix”. Ambasadorul Canadel ia București înmănează distincția (1982)

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Comunitatea evreiască din Maroc

Deși trăiesc într-un stat musulman, evreii din Maroc îl consideră pe regele Hassan al Marocului ca un conducător bun și sunt recunoscători pentru protecția acordată lor atât de acesta, cât și de tatăl lui, Mohamed al V-lea. Mohamed al V-lea a refuzat să predea nazizilor liste cu numele supușilor săi evrei, afirmând că pentru ei nu există vreo diferență de tratament cetățenesc între musulmani și evrei. „Suntem aici împreună, trăind în dragoste, pace și frație”, a spus Rabinul Aaron Monsonogo, directorul școlii

„HATORA” din Casablanca, fiul Șefului Rabin al Comunității Evreiești din Maroc, Rabi Yedidia Monsonogo.

Totuși, după înființarea Statului Israel, începând din 1950 și până în 1970, populația evreiască din Maroc a făcut Alla în proporție de 96%. Înaintea dezvoltării mișcării de Alla, existau circa 300 000 de evrei în Maroc. Până în 1967, zeci de mii de evrei populau „mellah”-ul din Fez, cel mai vechi cartier evreiesc din țară. „Mellah”-ul a fost construit lângă un fost palat regal, când Fez era capitala Marocului. De-a lungul carterului se întinde un cimitir evreiesc vechi de secole, unde, conform tradiției marocane, morțile sunt acoperite de bolți joase, dreptunghiulare, cu o nișă într-o parte, așa încât vizitatorii să poată pune lumânări aprinse în memoria celor dragi și flacăra lor să fie ferită de vânt. Azi „mellah”-ul este golit de evrei și plin de musulmani.

Mai există 6 500—7 000 de evrei rămași în țară, dintre care circa 5 000 în Casablanca; iar în comun. și din alte orașe, ca Marrakech, Fez, Mekues, Tanger, Tetuan, Assadir și Safi, numărul lor variază în jur de 300. Un lider religios al comunității din Casablanca a estimat că „peste două sau trei generații nu va mai fi comunitate evreiască aici”.

Masiva mișcare de Alla care a dus la descreșterea populației evreiești din Maroc nu este consecința vreunei politici discriminatorii față de evrei, ci a convingerilor lor sioniste. Fundamen-

taliiștii islamici care acționează în țări vecine, ca Algeria și Egipt, nu reprezintă o îngrijorare serioasă pentru evreii din Maroc, susțin reprezentanții al evreilor din această țară. Aceasta se datorează marocanilor înșiși, care sunt musulmani moderați și regelui, care este respectat nu numai ca șef al statului și șef militar, dar și ca lider religios. Pentru regele Marocului, bunele relații cu supușii evrei reprezintă un capital politic de folos în strădanile depuse pe plan internațional, de toate părțile interesate, în negocierile de pace pentru Orientul Mijlociu.

• Emigranți din Kiev

Din secolul al XVIII-lea — viață evreiască în Corsica

Un munte ale cărui picaturi se înalță din mare, o insulă a contrastelor și o coastă care se întinde pe o distanță de o mie de kilometri, locuiește de un popor cu tradiții adânc înrădăcinate în istorie. Farnecul propriu-zis al Corsicii rezidă în varietatea peisajului: stâncă roșie și mare albastră, munți fascinanți și plaje de vis, toate acestea sunt minuni pe care nu le poți doar admira, ci trebuie să le simți intens.

Insula din Marea Mediterană, a patra ca mărime după Sicilia, Sardinia și Cipru, este situată la 180 de kilometri de litoralul francez. Pe o suprafață de 8 720 km², trăiesc circa 246 000 de locuitori. Insula este

acoperită de întinse păduri de pini, fagi, stejari și castani.

Din 1775, Corsica este împărțită în două departamente: Haute Corse, cu capitala la Bastia și Corse du Sud, cu capitala la Ajaccio; cam jumătate din totalul populației trăiește în aceste două orașe. Obiective ce merită vizitate sunt: casa din Ajaccio în care s-a născut Napoleon I (1769) și casa natală a lui Cristofor Columb (presupus evreu maran din Calvi), Pascal Paoli, „părintele patriei”, Corsica, invitate, pe la începutul secolului al XVIII-lea, 500 de familii evreiești pentru a stimula comerțul local. Ele s-au integrat foarte bine în cultura și economia locală.

În timpul primului război mondial, evreii cetățeni francezi din Palestina, aflați atunci sub ocupație turcească, au fost trimiși în Corsica, unde s-au și stabilit, fiind bine primiți. Unii au rămas la Ajaccio, alții s-au îndreptat spre Bastia, un oraș într-adevăr fermecător. În această comunitate activă se celebrează nunți, apoi urmează nașteri. Printre strămoșii celor născuți în Corsica se numără și rabinul Jakob Toledano, care a devenit ministru al cultelor din Israel, în anul 1948.

Când nesiguranța și agitația de după primul război arabo-israelian s-au mai potolit, marea majoritate a evreilor din Corsica s-a reîntors în Țara Sfântă. Puțini au rămas totuși pe insulă. Prin nou veniți, inclusiv din Turcia, mica obște a crescut din nou, mai mult în Bastia, unde fost deschisă o sinagogă, decât în Ajaccio, atingând apogeul înfloririi sale în perioada creării Statului Israel. În mica sinagogă se celebrează serviciul divin pentru cei 100 de evrei din Bastia, iar răposatul rabin Meir Toledano oficia aici, în mod solemn, numeroase nunți și alte ceremonii, imediat după sosirea sa în Bastia; el a fost stălpul comunității, din 1924, până la moartea sa, în 1970.

În decursul timpului, după terminarea studiilor universitare, s-au stabilit la Bastia oameni tineri, unii aducându-și și părinții. Membri ai comunității, al căror număr se micșorează pe cale naturală, țin sus flacăra iudaismului, în apropierea sinagogii de pe strada Castagno nr. 3, unde se celebrează toate sărbătorile lor, precum și zilele de Șabat.

MARK ZONIS

Renaște viața evreiască în C.S.I.

Renașterea vieții religioase evreiești în fosta U.R.S.S. a fost dezbătută în cadrul unei conferințe a comunităților religioase evreiești, ce a avut loc la Moscova.

Rabinul Avraham Șaievici a declarat că au participat lideri evrei religioși din toată Comunitatea Statelor Independente. El a adăugat că rabini din țările baltice — Lituania, Letonia și Estonia — nu au participat, dar legăturile cu aceștia sunt menținute. „Ne-am întâlnit cu lideri religioși locali și i-am întrebat ce necesități au și cum privesc viitorul vieții religioase în Rusia, în Ucraina și în alte republici. În afara unor diverse și, poate, contradictorii propuneri, unele soluții de compromis au fost găsite, în cele din urmă, soluții pe care sperăm că le vom pune în practică”, a spus Rabinul Avraham Șaievici, în prezența Șef Rabin al Moscovei, care a adăugat: „Nu intenționăm să «conducem» nici o anumită comunitate. Dacă o comunitate se poate conduce singură, e bine. Suntem pregătiți s-o ajutăm, dacă e necesar, întocmai cum noi suntem ajutați de conducerea religioasă din Israel și de acelea ale evreilor din Occident”.

În cadrul conferinței, s-a remarcat faptul că unele comunități religioase vor să urmeze căi proprii de dezvoltare. „Nimeni nu le împiedică s-o facă. Ne vom adapta noii situații și vom găsi o nouă formă organizatorică pentru comunitățile acestor republici. Afirmând aceasta, vrem să subliniez că sunt anumite avantaje în menținerea legăturilor cu comunitatea din Moscova. De exemplu, Tribunalul Rabinic (Bet Din) din Moscova este singurul din fosta U.R.S.S. care are calitatea să aprobe un divorț (ghet), a spus Rabinul Șaievici.

Bet Din din Moscova este condus de Rabinul Pinchas Goldschmidt, care a invitat la o ieșivă în Ierusalim. Comunitatea religioasă evreiască din Moscova cooperează în probleme religioase, educaționale, sociale cu organizații evreiești internaționale de asistență socială. O astfel de organizație, „Yad Ezra”, subvenționează de „Joint”, ajută, în prezent, 4 000 de evrei din Moscova, care au nevoie de sprijin material. Ajutoarele constau în medicamente, hrană și îmbrăcăminte.

Rabinul Șaievici și președintele comunității evreiești din Moscova, dr. Vladimir Fodorovski, au refăcut bazele educației religioase evreiești din acest oraș. Guvernul rus nu pune piedici în calea acestei activități, ca și în ceea ce-i privește pe oregini sau musulmani. Ajutorul financiar vine din Occident și din Israel.

• Mahzor din Fez la 500 de ani

FILATELIE: Rezervații naturale în Israel

Noi emisiuni filatelice ale poștei israeliene se ocupă cu teme referitoare la protecția naturii, la Centrul universal al religiei Baha'i, la amintirea lui Menahem Begin, precum și la continuarea seriei filatelice „Păsări”.

Timbrul în valoare de 1,70 șekeli reprezintă Rezervația Nahal Ayun. Această rezervație se află la est de Metula. În mijlocul rezervației, se desfașoară un splendid defileu, cu patru cascade, ce se prăvălesc peste pereți de stânci perpendiculare, adunându-se apoi într-un defileu îngust. Cea mai mare este cascada Tanur, cu o înălțime de 30 de metri. Rezervația atrage o multitudine de animale, iar clima este ideală pentru o vegetație variată.

Timbrul în valoare de 1,20 șekeli reprezintă Rezervația Hof Dor — HaBonim, ce se întinde pe o distanță de peste 4,5 km, de-a lungul litoralului Mării Mediterane, fiind una dintre cele mai interesante și frumoase porțiuni ale litoralului israelian. Vântul și valurile, care, de milenii, au înconjurat și scaldat gresia calcaroasă de pe litoral, au lăsat în urma lor golfuri nipoase și au sculptat lespezi de piatră. Rezervația prezintă două amplasamente unice în felul lor. Pe stâncile erodate, înșirate de-a lungul liniei de plajă, trăiesc numeroase specii de animale nevertebrate, care pot fi uneori plutele marcelor și valurilor vâjloase. Iar la o distanță de câțiva metri găsim o vegetație care rezistă valurilor puternice și apei sărate a mării. În tot timpul anului, gresia calcaroasă de pe litoral este presărată cu flori — anemone, lalele, orhidee.

Timbrul în valoare de 3,50 șekeli reprezintă Centrul internațional al credinței religioase Baha'i, situat în regiunea Haifa — Akko. Această comunitate a luat ființă în 1844 în Persia și este recunoscută astăzi drept o religie independentă, răspândită în toată lumea. Anuarul Encyclopaedia Britannica, din 1988, citează mișcarea Baha'i drept una dintre religiile cele mai răspândite în lume.

În august 1868, întemeietorul ei a fost adus ca prizonier și exilat în colonia de deținuți — de atunci — din Akko. Actualmente, mormântul său, care se află în minunata grădina Bahji (bucurie, încăntare) din nordul orașului, este centrul venerației pentru cei 5 milioane de adepți ai credinței Baha'i din lume.

Cartierul general internațional a fost construit pe Muntele Carmel. Primele două impresionante clădiri, construite din marmură, ale acestui complex se învecinează, înconjură de minunate grădini, cu mormântul Babului (șefului).

Comunitatea Baha'i nu dispune de nici un fel de cler, dar este condusă de consilieri pe țărâm local, național și internațional. Ea se bucură la UNICEF de un statut de consultant, pe deplin valabil, ca o organizație internațională nereprezentată de un guvern și colaborează în toată lumea cu diferite organisme administrative ale Națiunilor Unite. În 1988, Centrul universal Baha'i a semnat o înțelegere cu guvernul israelian, care are caracterul unui acord internațional. Printre punctele stipulate se numără recunoașterea formală a Curții Internaționale de Justiție drept for suprem al credinței și drept custode peste sfintele morminte ale Baha'i-ului și peste așezămintele acestuia din zona Haifa-Akko.

Timbrul în valoare de 1,50 șekeli reprezintă Rezervația Nahal-Amud. Abundentele cascade, prăpastiile adânci, numeroasele desigururi de pădure, precum și multe vestigii culturale fac din această rezervație unul dintre punctele cele mai căutate ale vizitatorilor din nordul Israelului.

Râul Nahal-Amud curge pe o distanță de numai vreo 25 km, dar există deosebită esențialitate între cursul superior, care curge în aval de vârful estic al Muntelui Meron și cursul inferior, care se varsă în Marea Galileii. Diferența de nivel este de 1 200 m, chiar mai mult, iar apa își croiește drum săpând în stâncă.

Scobite de-a lungul timpului în piatră de calcar dură, s-au format prăpastii. Una dintre acestea se află pe cursul mijlociu al râului Nahal-Amud (în apropierea de Izvorul Ein Seter), pe care înălțineșii căderii de apă, hârtoape și creștături. Panta este aici foarte abruptă, iar înclinația este de 17 grade. O altă cavități de dimensiuni similare punctează cursul inferior al lui Nahal-Amud. Aici se înalță un singur pilon de piatră (în ebraică „Amud”), înalt de circa 20 m, de la care își trage denumirea și râul. Alături de flora, cât și fauna din zonă sunt de o fascinantă bogăție și diversitate.

Timbrul în valoare de 0,80 șekeli este emis special în amintirea lui Menahem Begin, unul dintre cei mai

importanți conducători ai poporului evreu din timpul Holocaustului și al renașterii Statului Israel, primul care a semnat un tratat de pace cu un stat arab.

Inițiativele și eforturile sale politice au atins punctul lor culminant la 26 martie 1979, când, la Washington, pe peluza Casei Albe, el și președintele Sadat au semnat tratatul de pace israelo-egiptean, deschizând cu aceasta o nouă eră în istoria Orientului Mijlociu.

Begin s-a născut la 16 august 1913, la Brisk (Lituania). La vârsta de 16 ani, a intrat în Mișcarea Betar, militând pentru autoapărarea evreilor din Polonia, precum și pentru plecarea lor în Israel. În martie 1939, a devenit președinte al Mișcării Betar și s-a căsătorit cu Aliza Arnold.

În Israel, a condus organizația clandestină „Irgun” în lupta împotriva ocupațiilor britanice, care au manevrat lucrurile astfel încât să-și consolideze acolo o dominație permanentă, învrăbindu-i și înarmându-i în acest scop pe arabi împotriva evreilor și împiedicând reînnoirea acestora în țara lor.

Apogeul atins în viața sa publică a fost, desigur, victoria în alegeri a „Likud”-ului, din anul 1977. El a devenit atunci președinte al Consiliului de Miniștri. Dar la o an după moartea soției sale, în 1983, s-a retras definitiv din viața politică. În timpul vieții sale, a acționat după exemplul omului pe care l-a luat drept model, Zeev Jabotinsky.

HANS SALZMANN

PROFESORUL DUMITRU DOGARU

Un om de omenie. Un intelectual de înaltă valoare. O inteligență activă, mereu cu sete de cunoaștere. Un umanist în adevăratul sens al cuvântului.

L-am apucat — în anul începutului meu de carieră — lucrând în Ministerul Culeilor, în domeniile unde era nevoie de cunoștințe profunde și nu de fraze goale. Un regim care, în definitiv, nici nu-și ascundea ostilitatea față de culte era nevoit, dacă voia să existe, să caute un modus vivendi, o cale de colaborare, o platformă de cooperare cu acestea. Să le dea convingerea că dacă ele, cultele, își vor „vedea de treabă” — adică nu se vor alia cu dușmanii regimului —, vor putea exista și bisericile lor vor fi ferite de primejdii. Pentru aceasta era nevoie de un om care să studieze, să cunoască modul de aplicare în domeniul culeilor a ceea ce se exprimă prin cuvintele: coexistență pașnică.

„Noi prețuim sinceritatea Dvs.” — mi-a spus odată Vasile Luca, vârful de partid al secției care se ocupa de culte. De aceea vom fi și noi sinceri cu Dvs.

Învățăm atât din succesele, cât și din eșecurile Uniunii Sovietice (conversația avea loc în 1949). Toate, toate au reușit să le ia omului, numai religia nu au lăsat să-l scoată din suflet. Cu tancul se poate lua fabrica, moșia, dar nu credința. De aceea, după 20 de ani de război cu religile, au dat înapoi și au redeschis bisericile.

„Noi nu vom repeta greșelile lor. Vă dăm libertatea cu o singură condiție: să nu lucrați contra noastră. Timpul va arăta cine are dreptate, iar timpul e contra voastră”.

Cu cine a fost timpul s-a văzut, dar nu s-a prevăzut. Și prof. Dogaru a fost „omul potrivit la locul potrivit”.

Timp de 17 ani, a condus Departamentul Culeilor. Perioadă în care s-au perindat atâtea „deștepti” care credeau că pumnul rezolvă toate problemele. Funcția lui Dogaru era însă prea mică și rangul său de partid (nu m-am lămurit dacă a fost sau nu membru de partid) era prea insignifiant ca să nu se lovească mereu de „indicații” și „directive” care surpau înșeși bazele politicii de ameliorare a climatului.

Cu tact, cu înțelepciune (cel puțin acestea le-am constatat din colaborarea lui cu cultul mozaic), a reușit să ne ajute. Emil Bodnăraș (care preluase între timp responsabilitatea pentru culte) îl aprecia și avea multă încredere în

seriozitatea și inteligența sa, îi asculta, de cele mai multe ori, sfaturile. În cel 17 ani în care, în flece luni — după audiența de lucru de o jumătate de oră —, el mă reținea mereu pentru alte două-trei ore de discuții libere (de necrezut cât de libere!). L-am cunoscut și am învățat să-l respect caracterul, disponibilitatea de a ajuta oamenii în nevoie și în suferință.

Afirm aici cu toată răspunderea că în schimbarea de optică asupra sionismului (care nu e „arma otrăvită” a imperialismului), asupra dreptului la viață liberă al evreilor în Israel (Alia), asupra dreptului marilor organizații evreiești (de exemplu „Joint”) de a-și ajuta frații înfometaji din România, asupra dreptului copiilor și tinerilor evrei de a-și învăța limba, istoria, cultura, la toate acestea prof. Dogaru, prin studii minuțioase, printr-o logică impecabilă și un dar neasemuit de convingere, a adus o uriașă contribuție.

Multe vieți omenești a salvat prin telefoane date — împotriva „canonelor” comuniste — acelora care aveau „pâinea și cuțitul”; cele 3800 de Suliți Sfinte ale noastre se află în Israel în sinagogi și slujesc credinței noastre datorită unei lupte pline de riscuri dusă și de profesorul Dogaru cu tabăra care avea atunci în fruntea ei pe temutul și primejdiosul Alexandru Drăghici. Câte, câte aș mai avea de înșirat aici, în acest ultim elogiu pe care dator sunt să-l aduc.

Se pune întrebarea: cele mai sus amintite au fost gesturi numai în favoarea noastră? Nu au folosit ele și România?

Profesorul Dogaru, prin tot ce a făcut (cu sau fără știrea mea), și-a servit în primul rând patria. A dovedit, ceea ce e clar, logic și omenesc, că bunul patriot lubeste pe ceilalți oameni, că ura, otrava aceasta groznică, n-are ce căuta într-un suflet devotat propriului său popor.

„Dogaru a participat la luptele mele atât ca... adversar (trebula s-o facă de multe ori, n-avea încotro, dar și în acest caz nu-și pierdea chipul de filință creată după asemănarea lui Dumnezeu), uneori ca martor (dramaticile ciocniri cu trădătorii de la C.D.E.), de multe ori ca reprezentant al nostru împotriva nemurimărilor abuzurilor ce se comiteau contra noastră (profanarea a sute de cimitire, sinagogi etc.) și îmi urmărea lupta pentru apărarea comunității.

Odată — în decursul orelor de luni —, mi-a spus: „Prea mult timp îrosiți cu luptele. Scrieți, scrieți un jurnal, memoriile Dvs. vor face istorie. E păcat. Maurer și Bodnăraș sunt bătrâni. Vor veni tineri care nici nu vor voi să vă asculte. Scrieți, domnule Șef Rabin”. Prea târziu, mult prea târziu îl ascult sfatul. Din anul 1975, de când s-a pensionat, în flece ani l-am trimis, în ajun de Pesah, azima și vinul tradiționale, cu o scrisoare în care căutam să exprim recunoștința mea și a fraților mei din Israel și de aici pentru tot ce a făcut pentru noi.

Sunt, de altfel, singurele daruri pe care le-a acceptat vreodată de la mine.

A avut el însă grijă. A acumulat comori, comori de fapt bune, de gânduri nobile, de sentimente frumoase.

Acestea l-au însoțit pe drumul veșniciei și trec numele modestului profesor Dumitru Dogaru în galeria celor drepti între popoare — Hasidul umot haolim —, pentru a căror odihnă noi ne rugăm.

Șef Rabin dr. MOSES ROSEN

CARMELITELE PĂRĂSESC MĂNĂSTIREA DE LA AUSCHWITZ

O luptă care a durat ani de zile s-a încheiat. Carmelitele de la mănăstirea pentru călugărițe de pe raza lagărului de exterminare Auschwitz-Birkenau se mută într-o clădire nouă. Cinci dintre cele paisprezece călugărițe au și făcut-o. Celelalte au avut de ales între a se muta și ele sau a se reîntoarce la mănăstirea din Poznań. Deținuți evrei, supraviețuitori, și-au manifestat indignarea pentru faptul că localul în care naziștii depozitau gazul Ziklon B — destinat camerelor de gazare — devenise reședință și lăcaș de rugăciune catolic. Și îi mai deranja și crucea de mari dimensiuni amplasată în fața mănăstirii. „La Auschwitz-Birkenau au fost omorâți, mai cu

seamă, milioane de evrei”, argumentau ei. „O mănăstire nu poate aparține terenului unui lagăr de exterminare”.

Demersuri întreprinse pe lângă Primatul polonez, cardinalul Josef Glemp, au rămas mult timp neîncununute de succes. De abia după o convorbire cu Sir Sigmund Sternberg, președintele executiv al Consiliului Internațional al Evreilor și Creștinilor, cardinalul Glemp s-a declarat de acord cu transferarea mănăstirii.

Papa aprobase deja de mult această transferare a mănăstirii carmelitei.

Se pare că îndelungata dispută a luat acum definitiv sfârșit.

„OCUPÂND O FUNCȚIE DE RĂSPUNDERE, TREBUIE SĂ-MI APĂR NEAMUL ȘI CULTUL”

(Urmare din pag. 1)

să-și trăiască ultimele zile în această țară, fie din pensie, fie din ajutoarele date de la JOINT! Acest lucru elementar îl cerem, îl pretindem și în această chestiune președintele țării va avea cuvântul hotărâtor, deși Constituția oferă atâtea posibilități! Sperăm că președintele va fi acela care va salva prestigiul țării și demnitatea ei!

— Tinerii evrei care au mai rămas în România vor pleca și ei?

— De ce să nu plece?! Dacă se întărește țara evreilor, de ce să nu plece?! Destul am stat două mii de ani în Diasporă! S-a întâmplat sub ochii noștri minunea aceasta, să ne construim țara și să avem o țară frumoasă, este țara făcută de Dumnezeu, e țara pe care am transformat-o dintr-o pustietate într-un adevărat rai pământesc! De ce s-o facă alții și să n-o facem și noi?! N-am fi vrednici de numele de evrei!

— Bănuind răspunsul dvs., întrebarea mea avea și nuanța unui regret!

— Da, vă cred! Vă dau exemplu președintele Portugaliei, dl Soares, care m-a luat într-o încăpere și mi-a arătat contribuția evreilor la crearea imperiului portughez: amirali, mari navigatori, mari comercianți. Mi-a spus: ne-am apucat să-i gonim pe evrei și de-atunci încocoare îl rugăm să se întoarcă și nu vorbim lată de ce a ajuns Portugalia o țărișoară mică, fără impor-

tanță! Ne pare și nouă rău, însă aceasta este situația! Noi dorim să avem țara în care să nu depindem nici de ura nimănui și nici de mila cuiva, în care să avem un destin, așa cum au toate popoarele!

— Cum este privită România în Israel?

— Pentru faptul că acolo sunt patru sute de mii de evrei din România, care au construit în bună parte țara și că mulți dintre ei ocupă posturi importante, România și românii sunt priviți foarte bine! S-au stabilit raporturi foarte bune și se speră că ele vor crește, prin eliminarea acestor buruieni otrăvite ale urii care n-au de căuta printre noi, pentru că și românii au suferit destul, nu numai evreii!

— Cum vedeți viitorul României?

— Viitorul României depinde numai de poporul român! Românii trebuie să se dezmeticească din demagogie, din anarhia în care trăiesc, din această falsă democrație! Democrația înseamnă muncă, creație, ordine, civilizație, cultură, conviețuire, armonie între toate etniile și cultele! Este o țară bogată, chiar dacă aici au prădat toți și ruși, și germani, dar cine n-a prădat! Acum este o țară independentă, care poate să trăiască din atâtea bogății! Clauza este însăși România!

Interviu realizat de MARIAN GHÎTEANU și apărut în revista „Flacăra”, nr. 30, 28 iulie—3 august 1993

ÎN GERMANIA, DONAȚII PENTRU MEMORIALUL AUSCHWITZ

Ca protector al acțiunii „Împotriva uitării”, inițiată de Radiodifuziunea din Hessen, primul ministru Hans Eichel al acestui land german a solicitat donații Mai înainte Radiodifuziunea germană de nord pornise inițiativa. Acțiunea urmărește să salveze Memorialul Auschwitz, amenințat de ruină. Eichel a spus că orice mareă donată poate fi un semn așteptat și vizibil pe plan internațional împotriva antisemitismului și a xenofobiei. După evaluările fundației americane Lauder, sunt necesari peste 42 milioane de dolari pentru a salva Memorialul.

Eichel a spus că „numai dacă nu uităm trecutul, putem da o nouă înfățișare viitorului”. De aceea, în primul rând, „este o datorie a germanilor înșiși să salveze din ruină Memorialul Auschwitz”. După cum a informat purtătorul de cuvânt guvernamental, Erich Stather, la inițiativa primului ministru Eichel, șefii tuturor landurilor federale s-au înțeles să sprijine cu 10 milioane de mărci acțiunea de restaurare.

Potrivit unor surse din Ministerul german de Externe, mijloace suplimentare pentru întreținerea Memorialului Auschwitz vin și de la guvernul federal. Președintele Fundației pentru colaborare germano-polonă, așa-numita „Fundatie Jumbo”, a hotărât recent, la Gdansk, să pună la dispoziție pentru Memorialul Auschwitz 59 de miliarde de zlot (aproximativ 5,9 milioane de mărci). Fondurile vor servi la măsuri de infrastructură pentru menținerea vestigiilor fostului lagăr de exterminare.

„Fundatie Jumbo” este susținută printr-un mare credit, acordat Poloniei, în anul 71 de Republica Federală Germania și, în parte, scutit de impozite. Anul trecut, guvernul federal a pus la dispoziție 10 milioane de mărci din fonduri bugetare pentru operații de conservare a muzeului lagărului Auschwitz. Un sfert din această sumă va fi vărsată în acest an.

ERATĂ

În articolul „Întrebările unui evreu”, din numărul 763 al revistei, dintr-o eroare regretabilă a autorului, a apărut numele dlui A. Uncu în loc de

Sergiu Andon, de la „Adevărul”, autorul editorialului „Antisemitism și anti-antisemitism”. Rugăm cititorii să face cunoscute rectificarea.

DECESE

În cimitirele comunității evreiești din țară, au fost înhumati, în trim. II. 1993, următorii:

ARAD: Deutsch Adalbert Carol (71 de ani); Hirsch Emanuel (88); Köves Elisabeta (81); Nador Sandor (78); Nagy Ianos (81); Weiss Ana (81); BĂȘOV: Bercovici A. Liza (78); Haber Sebastian (71); Maierovici Benjamin (70); Vegh Eugen (85); BLAJ: Dr. Grun Camilla. CLUJ-NAPOCA: Farkas Isolf (79); Jeszenszky Margit (80); Rosenfeld Iuliana (84) — decedată la Baia Mare; Szilagyi Gizella (83); DEJ: Nasch Isolf (78); HATEG: Balintoni Miriam (49); IAȘI: Blau Pesa (originară din Oradea — decedată la Iași), (73); Ilcovici Iancu (79); Mendelovici Mina (85); Ochs René (80); Saviu Carolina (77); MEDIAȘ: Felter Mauritz (70); ORADEA: Egon Ludovic (70); Hollender Gyula (76); Isaiu Agneta (83); Ungar George (47); ODOBESTI: Moise Iancu (74); PLOIEȘTI: Solomon Ghiza (76); PETROȘANI: Schwarz Frida (87); SATU MARE: Klein Ernő (85); Lebovici Clara (72); Dr. Nemeth Ladislau (78); Neufeld Ilare (76); TIMIȘOARA: Blaustein Elisabeta (88); Gombo Stefan (74); Hollisch Eugen (84); Kohn Martin (81); Plohin Ileana (85); Rudaș George (79); Rippel Frima (87); Stern Iuliana (88); Springer Amalia (87); Schateles Elisabeta (95); Zalmanovici Rașela (86).

Îndurerată, familia Schlanger anunță decesul ILIEI IFRIM. Generozitatea nepotului său Marius Rudberg, din Canada, competent profesional, dublată de afecțiunea filială a medicului cardiolog Emilian Moiseuc, de la Spitalul de Urgență, au făcut ca ultimii săi ani de viață să fie scutiți de greutățile materiale și vicisitudinile vârstei.

Cu nemărginită durere, anunțăm că la 29.08.16 august se împlinesc 2 ani de la stingerea din viață a scumpului nostru S. MAR CIBOTARIU. Soția — Toni, fiica — Polli și familia ei îl vor purta o veșnică amintire.

Soția, sora, copiii și nepoțelul, cu multă durere, anunță decesul fulgerător al scumpulor RAFAEL ABRAMOVICI, din Câmpulung Moldovenesc, la 6 iulie 1993.

Fie-l amintirea binecuvântată!

Comunitatea Evreilor din Câmpulung Moldovenesc anunță cu durere încetarea fulgerătoare din viață a lui RAFAEL ABRAMOVICI, unul dintre eroii și de frunte ai comunității, fost consilier timp de peste 20 de ani și transmisieră sinceră condoleanțe familiei îndoliate.

DOCUMENTE INEDITE

Federația Comunităților Evreiești (M) din România

nr. 275/1965

București, 22 septembrie 1965

Către

DEPARTAMENTUL CULTELOR
DE PE LÂNGĂ
CONSILIUL DE MINIȘTRI
— Cabinet —

Din cauza diminuării numărului credincioșilor și a desființării unui mare număr de sinagogi, un număr de Suluri Sfinte (cele 5 cărți ale lui Moise, scrise pe pergament) au rămas fără întrebuințare. Ele sunt, în cea mai mare parte, vechi și uzate, deoarece de peste 30 de ani nu s-a mai scris la noi nici un sul nou, din cauza împrejurărilor. Din punct de vedere religios, însă, neutilizarea acestor obiecte sfinte constituie o profanare. Am luat, deci, măsuri de a concentra cea mai mare parte din aceste suluri disponibile din toată țara, la unul din sediile Federației Comunităților Evreiești (M).

Menționăm că, la o bună parte dintre credincioși, menținerea acestei stări de lucruri suscită nedumerire și nemulțumiri. Pe de altă parte, foștii enoriași ai sinagogilor desființate, care se află în cea mai mare parte în Israel, n-au putut lua cu sine aceste obiecte bisericești.

Vă rugăm, deci, să binevoiți a ne autoriza să exportăm în Israel, ca dar făcut de noi Șef Rabinatului de acolo, un număr de 1 500 (una mie cinci sute) Suluri Sfinte, spre a fi puse la dispoziția sinagogilor din așezările cu evrei originari din România.

Reamintim că organizațiile evreiești din străinătate ne fac și nouă importante daruri culturale (azimă de Paști, vin ritual, fructe citrice rituale, obiecte de cult, taleisim, tfilin, halufim, cărți religioase etc.). În realitate, deci, n-am face decât să compensăm parțial aceste daruri. Gestul nostru va trezi însă un ecou extrem de favorabil în opinia publică evreiască, foarte sensibilă pentru astfel de sfinte obiecte de cult. Ca atare, atât din punct de vedere religios și etic, cât și din cel practic, se cuvine să facem acest dar.

Cu distinsă considerație,
Dr. M. Rosen
Șef Rabin al Cultului Mozaic

MARC CHAGALL

Evreul cu Tora

● Pigmeli îl izgonesc din sat dar el nu știe că evreul cu Tora este un uriaș de neînvinș.

Iulie 1993

Nu numai evreii fac Alia... O fac și cărțile lor sfinte

1. E septembrie 1967, patru luni după victoria istorică a Israelului în războiul de 6 zile. Covârșitoare sunt elanul și entuziasmul întregului popor evreu și, mai ales, ale iudaismului american. Sesiunea anuală a lui United Jewish Appeal are o deosebită importanță morală și materială (la masa la care au participat 200 de perechi, s-au realizat 15 milioane de dolari). E prezent guvernatorul Nelson Rockefeller (e cazul ca antisemiții să afle că nici sămânță de evreu nu se află între magnații familiei acestuia); Rothschild a participat spre a solidariza marea finanță evreiască; Warren reprezintă Înalta Curte de Justiție a statului nord-american; iar ultimii trei, C. Lord Janner, Louis Pincus și eu, reprezentanți ai iudaismului apusean și ai celui răsăritean.

2. Povestea Sulurilor Sfinte e simplă, dar totuși un miracol, dacă ne gândim că s-a petrecut în România comunistă, care nu mai știa la ce trucuri să recurgă spre a extorca bani de la evreii... jefuiți de tot avutul lor, care, căpătând pașaportul pe care l-au răvnit mulți ani, plecau spre Israel cu 70 kg (cei încadrați în câmpul muncii), cu 40 kg (ceilalți), fericiți că au scăpat de „binefacerile” comunismului. Sulurile erau ale părinților și bunicilor lor, dar cică erau în „patrimoniul cultural” al țării (când erau arse pe străzi, tot „patrimoniu” erau?). Valoare de milioane de dolari aveau. De ce să le capete evreii din Israel și să nu le „negocieze” samsarii comuniști? Într-un consiliu de miniștri, sub președinția lui I. Gh. Maurer, care m-a sprijinit și de data aceasta, „amicul” nostru Alexandru Drăghici a spus: „Pergamentul lor poate bine fi folosit la încălțăminte” (dețin informația de la Dumitru Dogaru, președintele Departamentului Cultelor). Peste ani, într-o convorbire cu mine, în prezența lui Ion Roșianu, președintele Departamentului Cultelor, la încercarea mea de a obține aprobarea pentru alte 300 de Suluri, Tamara Dobrin, responsabilă cu „patrimoniul”, mi-a replicat: „Sunt făcute din piele și aceasta poate fi folosită”. Am întrebat: „Poate doriți o poșetă și pantofi confecționați din Sulurile noastre Sfinte? Legionarii au făcut-o deja. Dvs., însă, ați uitat în ce an trăim”.

Ei bine, dacă am la activul meu multe „isprăvi”, apoi socot această ispravă ca cea mai miraculoasă. Nu numai că nu am plătit nici un ban, ci am scos din țară, legal, pe cheltuiala noastră, 3 800 de Suluri, dar și transferul la Ierusalim l-am achitat noi. Nu s-a plătit deci, de nimeni, nici un ban și nu s-a făcut nici o „afacere” din negocierea Sfintelor noastre Suluri.

3. Lucrurile s-au petrecut în 1965—1966. Este, aici, unul dintre motivele pentru care n-am dat curs angajamentului de Șef-Rabin la Zürich. Era vorba de salvarea a 3 800 de Suluri Sfinte (întreg Statul Israel nu avea atâtea).

Împotriva „obiceiului pământului”, care vedea în jefuirea „jidaniilor” o virtute și o dovadă de „omenie și clemență”, o punere în aplicare a „orânduiri biblice” potrivit căreia Iacov trebuie să fie cel care dă și Esav cel care ia, iată că, chiar când acest slogan are sprijinul căpăunului Drăghici, al atotputernicei Securități, Rabinul reușește să inverseze lucrurile.

Esav dă și Iacov-Israel ia. Dacă aceasta nu-i o minune, atunci ce este o minune?...

Un miracol aduce pe colălalt. E curată minune această „urcare” spre Israel a sute de mii de rămășițe ale Holocaustului. Ieri, epave umane, azi eroi care deșteaptă admirația întregii lumi. Ieri, gazați în crematorii, azi, purtând laurii victoriei.

Există vreo minune mai mare? Da. E minunea Cărții Sfinte, a Torei celei arse pe străzi și ciopârțite în sinagogi, a Cărții care „urcă” și ea. Ea face ALIA spre locul din care a pornit, spre Sion, spre Ierusalim.

Cum să-ți mulțumesc, Doamne, că m-ai învrednicit să-ți fiu sol pentru săvârșirea acestei minuni?...

Șef Rabin dr. MOSES ROSEN

DOCUMENTE INEDITE

Mihai Pelin descoperă adevărul

● CE S-A ÎNTÂMPLAT ÎN OCTOMBRIE 1941 LA ODESSA?

● UN ȘOC DE PROPORȚII: DOCUMENTE AFLATE ÎN MUZEUL HOLOCAUSTULUI DIN WASHINGTON CONFIRMĂ

Publicăm mai jos articolul apărut în ziarul „Ora” din 29 și 30 iulie 1993, care nu mai are nevoie de nici un comentariu.

Spânzurații sub cerul liber

Reconstituirea noastră va provoca multora dintre compatrioții noștri un șoc de proporții, însă nu mai avem încotro și trebuie să recunoaștem ceea ce s-ar fi cuvenit să recunoaștem de mult. Dacă cel puțin două instituții arhivistice românești de prim rang au renunțat la orice ipocrizii, au trecut peste orice ezitare și au pus la dispoziția unor străini documente esențiale pentru rescrierea unor pagini de un tragism înfiorător din trecutul națiunii noastre, cu atât mai culpabil mi se pare refuzul de a proceda la rescrierea acestei istorii, noi înșine, cei ce ținem creionul în mână la București.

În cele ce urmează, va fi vorba despre masacrele săvârșite de militarii români la Odessa, în octombrie 1941.

[...] Pe temeiul unor documente românești încredințate Muzeului Holocaustului din S.U.A., atâtea câte ne-au parvenit, vom reconstitui o cronologie a evenimentelor tragice de la Odessa. O cronologie asupra căreia merită să meditam. Spre a constata că în împrejurările respective s-au afirmat mult mai mulți vinovați.

Căderea Odesei

La 8 august 1941, după eliberarea Basarabiei și Bucovinei de Nord, Armata 4 română s-a angajat în operațiunile pentru cucerirea Odesei. La data aceea, comandantul ei era generalul Nicolae Ciupercă. Asediul marelui oraș portuar a durat peste două luni, timp în care românii au înregistrat pierderi grele: 17 729 morți, 63 345 răniți și 11 471 dispăruți. Dacă luăm în calcul valoarea militară a centurilor succesive de for-

tificații cu care s-au confruntat ostașii români, se poate spune că nu era vorba despre pierderi exagerate. Aceste pierderi au fost umflate cu frenezia după război, mai ales datorită unei greșeli de tipar din 1946, în urma căreia 17 729 a devenit 71 729, eroarea perpetuându-se în cărțile de istorie, atunci când mai apărea și câte o carte de istorie cu un asemenea subiect, până în zilele noastre.

Înainte de căderea Odesei, a survenit un complex de împrejurări care merită a fi consemnat: intrând în conflict cu

măreșalul Ion Antonescu, generalul Nicolae Ciupercă a fost înlăturat de la comanda Armatei 4 române, fiind înlocuit cu generalul Iosif Iacobici, la 9 septembrie 1941. Rocada a determinat și alte schimbări de comandament din respectivul sector de front. Și nu ar fi exclus ca, de vreme ce măreșalul se arătase dispus să renunțe, chiar și într-un context dificil, la serviciile unor generali cu state vechi de serviciu, întâmplarea în speță să fi încurajat excesul de zel al carieristilor.

Odessa a căzut la 16 octombrie 1941, și datorită presiunii trupelor românești, dar și datorită faptului că apărarea ei, pentru ruși, nu mai era productivă și rațională din punct de vedere militar. Nici unul dintre reportajele apărute în presa timpului nu semnalează vreun caz în care populația civilă, în general, sau populația evreiască din Odessa, în mod special, să fi provocat vreun neajuns oarecare forțelor rapide de asalt românești lansate în urmărirea tenace a ultimelor elemente defensive rusești, aflate în retragere spre portul orașului. Dimpotrivă, după al asediu pustiitor, marcați de interminabile bombardamente de artilerie și de aviație, și de toate privațiunile aferente, civilii Odesei păreau să respire, în sfârșit, ușurați. Relativ ușurați. Aceeași impresie o degajă și documentele epocii. Aceasta fiind situația din linia întâi a frontului.

În ceea ce îi privește pe evreii din țară, după masacrele îndurate de coreligionarii lor și la Iași, și în vârtejul ostilităților din Basarabia și Bucovina de Nord, situația era, de asemenea, calmă, în ciuda doliului din atâtea și atâtea familii nevinovate. La 14 octombrie 1941, Mihai Antonescu îl primise în audiență pe dr. W. Filderman. A doua zi, acesta s-a străduit să-l convingă pe vicepreședintele Consiliului de Miniștri și printr-un mesaj autograf, că evreii din România nu erau ostili intereselor românești. „Ulterior audienței de ieri — consemna dr. W. Filderman în scrisoarea adresată lui Mihai Antonescu —, am onoarea a vă confirma că, consecvent cu concepția mea de a nu apăra interesele evreilor decât în măsura în care socotesc că ele nu dăunează statului și poporului român, în cursul lunii aprilie 1933, m-am prezentat d-lui von (der) Schulenburg, ministrul Germaniei în țară, căruia i-am declarat că evreii români nu se vor ralia bolcotului inițiat de evreii din alte țări, pentru a sabota regimul național-socialist, atâtea timp cât România va fi legată cu tratate de Germania. Și după cum se poate verifica, efectiv evreii români au continuat tot timpul legăturile comerciale cu Germania. Această declarație a fost radiodifuzată de către posturile de radio germane”. Cu alte cuvinte, nici la

București, nici în zona frontului, nu se contura vreun motiv oarecare în măsură să determine autoritățile românești să-i trateze pe evrei cu nervozitate și duritate.

Scrisoarea
intempestivă
a mareșalului
Ion Antonescu

Totuși, nu putem trece peste o anumită întâmplare care a survenit în zilele consecutive căderii Odesei și care, neîndoielnic, a turnat gaz pe un foc numai în aparență stins: la 19 octombrie 1941, mareșalul Ion Antonescu s-a decis să răspundă unor memorii succesive ale dr.-ului W. Filderman, printr-o scrisoare de o vehemență lipsită de precedent, alimentată probabil și de euforia recentei victorii din răsărit. Este un document cunoscut și nu-l cităm în extenso. Prin el, evreii din România erau acuzați de o mulțime de fărâdelegi, în termeni fără acoperire faptică, dar percutanți ca expresie și în măsură să producă un impact psihologic major asupra unor minți lipsite de discernământ și maturitate. Era absurd, de pildă, să-i acuzi și să-i pui la zid pe evreii din București pentru fapte comise de un evreu din Ucraina, încorporat în armata sovietică și implicat, întâmplător sau nu, într-un act de încălcare a legilor purtării războiului.

Din punctul acesta de vedere, mareșalul Ion Antonescu îl asigura pe destinatarul scrisorii sale că ar fi dispus și de probe, însă dovezile invocate nu s-au produs niciodată. Mult mai grav era faptul că această scrisoare nu a fost confidențială, ea a apărut în ziarele zilelor de atunci, a fost transmisă la posturile de radio, înrăurind într-un mod nefast conștiințele țării.

Desigur, cei ce supralicitează anumite coincidențe ale istoriei au oarecare motive să socotească scrisoarea în speță a mareșalului Ion Antonescu drept o tentativă de „pregătire psihologică a populației pentru nenorocirea care va surveni curând la Odessa. Însă raționamentul lor nu mi se pare corect. În ziua în care a redactat mesajul său către dr. W. Filderman, mareșalul Ion Antonescu ar fi putut să știe că, la 22 octombrie 1941, orele 17,45, comandamentul român din orașul recent cucerit va sări în aer numai și numai dacă gheica în cafea. Dincolo de această observație, dictată de o logică elementară, la altfel de scuze nu mai putem apela. Întrucât nu este mai puțin adevărat că gestul atât de imprudent al mareșalului Ion Antonescu — de a atăta la patimilor în plin război, nu după o înfrângere, ci după o victorie —, în virtutea unui hazard tragic, a survenit într-un moment istoric nefericit. De

asemenea, nu este mai puțin adevărat că scrisoarea la care ne referim, prin însăși publicitatea care i s-a făcut în epocă, a fost receptată de mulți ofițeri și ostași autorizați de război ca o adevărată autorizare în alb pentru fapte de pe urma cărora „suportăm” și în zilele de acum consecințe de ordin moral.

La 21 octombrie 1941, au fost expediate la Tiraspol și, apoi, la Odessa, în jur de 4000 de ziare diferite din Capitală, în care scrisoarea amintită a marelui Ion Antonescu era etalată la loc de cinste. Această adevăr se probează prin documente incontestabile, deci nu se pune problema că puterea ei de percuție s-a exercitat în exclusivitate la București. Din nefericire, a acționat și la mari distanțe, chiar în prima linie a frontului.

În aceleași zile, apăreau și primele reportaje despre căderea Odesei; între care și un reportaj al viitorului istoric Vasile Netea, reprodus mai târziu în *Revista Fundațiilor Regale*. Firește, mai toate aceste texte pedaleau pe dezvoltarea unor fapte din categoria eroismului trandafiriu și pe apologia războiului sfânt. Retrospectiv, cecitatea celor ce le-au incropit ne apare astăzi monumentală. Nu numai Vasile Netea, ci și alți intelectuali înrolați atunci sub drapel, prezenți neîndoielnic la fața locului, fie că nu au văzut, fie că s-au obținut să nu vadă și reversul murdar al medaliei celei victorii militare românești certe.

Explozia de la comandamentul militar român

În mod normal, viața de zi cu zi a Odesei, de acum curățată de ostașii ruși, ar fi trebuit să se reazeze într-o matcă relativ liniștită. Însă a survenit un eveniment care a întârziat timp de săptămâni întregi acest proces firesc. La 22 octombrie 1941, orele 17,45, clădirea în care se instalase comandamentul militar român din Odessa a sărit în aer. Explozia care l-a năruit a fost de o violență greu de imaginat. „Nenorocirea — se consemna într-un document din epocă — este asemănătoare prăbușirii blocului Carlton, adică dărâmare până la pământ”. Au fost îngropați și uciși sub etajele prăbușite zeci și zeci de militari și civili români și germani, în frunte cu generalul Ion Glogojeanu, primul comandant militar al orașului.

În această situație dramatică, apărută într-un mediu și într-un climat prin forța împrejurărilor străin și ostil, și militarii români care au supraviețuit dezastrului, dar mai ales cei ce au preluat imediat atribuțiile celor șterși cu brutalitate din viață s-ar fi cuvenit să parvină la cel puțin trei concluzii pe care realitatea ca atare a faptelor le întemeie pe deplin: 1. mașina infernală a cărei explozie determinase prăbușirea fostului sediu al NKVD-ului din Odessa, devenit după 16 octombrie 1941 sediul comandamentului român din oraș, nu putea fi decât un tip de încălțătură cu explozie întârziată, complexă din punctul de vedere al construcției și funcționării, a cărei instalare, mascare și amorzare nu s-ar fi putut realiza decât înainte de intrarea trupelor românești în localitate și cu concursul unor oameni calificați, militari de profesie, extrem de versați într-o asemenea indeletnicire periculoasă; 2. bineînțeles, populația civilă a Odesei nu putea avea nici un fel de amestec în explozia de la comandamentul român, lipsită fiind de calificarea necesară pentru a se angaja într-o asemenea întreprindere; în afară de asta, bomba provocatoare a nenorocirii din strada Engel fiind instalată în strict secret, ar fi fost o absurditate ca acest secret să fie comunicat unui întreg oraș; 3. în sfârșit, o parte importantă de vinovăție revenea

chiar echipelor românești de pionieri și artificieri care inspectaseră într-un mod cu totul și cu totul superficial clădirea din strada Engel, înainte de a i se da destinația de comandament. Evident, era vorba despre ofițeri și ostași care nu-și făcuseră datoria și, în timp de război, pentru asemenea oameni nu există circumstanțe atenuante. În ceea ce îi privește, nu se puteau invoca nici un fel de scuze.

La fel, autoritățile militare românești din Odessa acelui timp ar fi trebuit să-și adreseze și două întrebări ceva mai tulburătoare: 1. De unde știuseră rușii că românii își vor instala comandamentul exact în fostul sediu al NKVD și nu într-o altă clădire și de ce nici o altă clădire din marele oraș poartau nu fusese minată?; 2. Cine a determinat instalarea comandamentului militar român chiar acolo, în strada Engel, și nu în palatul Voronțov, în palatul Potoțki sau în alte și în alte edificii mult mai aspectuoase de pe străzile Greciskaia și Sofiskaia? Misterul care plutește asupra unor asemenea întrebări este și astăzi desăvârșit. Istoricul de la București fugind ca dracul de tămăie de interogațiile incomode, și nu de azi, nu de ieri, ci de o jumătate întreagă de veac.

Atunci, la Odessa, sub imperiul panicii, nu s-a parvenit la nici una dintre concluziile sugerate de noi și nimeni nu și-a adresat vreuna dintre întrebările delicate la care ne-am referit. Cel puțin aceasta este impresia care se degajă din documentele la care am avut acces. În loc să se întreprindă o anchetă temeinică asupra împrejurărilor catastrofei, s-a preferat împingerea într-o catastrofă și mai cumplită, și mai răzbuțitoare a mii și mii de oameni nevinovați. Fără să existe nici un fel de dovadă că măcar una dintre ființele umane supuse unor represalii sălbatice era prin ceva implicată în explozia de la comandamentul militar românesc din Odessa.

Un intermezzo necesar

După decembrie 1989, mediile evreiești din România și Israel au manifestat o îngrijorare profundă față de repetatele intervenții din presa de la București, de toate culorile, în favoarea reabilitării marelui Ion Antonescu. Acum, după ce un număr important de documente din anii guvernării acestuia au ajuns în circuit internațional, prin diligențele unor instituții arhivistice de prim rang ale României și, desigur, cu aprobarea autorităților competente, nu se poate pleda că inițiativele în discuție ar fi susținute de la un nivel oficial. Însă, neîndoielnic, s-a ajuns la un moment echivoc: în presa de toate zilele, oricine scrie ce vrea, deoarece suntem un stat democrat, nu-i așa, degreav de orice cenzură; istoricii de la București, în majoritate, se păstrează într-o expectativă prudentă, iar cei ce pledează deschis împotriva marelui Ion Antonescu, destul de puțini ca număr, se prezintă la bară cu argumente lamentabile pur și simplu.

Nu întâmplător, cei ce se opun reabilitării marelui Ion Antonescu, alții decât istoricii noștri de carnaval, derutați de context, își regleză tirul exclusiv asupra fostului conducător al statului român dintre anii 1940—1944, socotindu-l vinovat de toate fărâdelegile din această perioadă nefastă. Deși, într-un fel, este justificată, nu considerăm că o asemenea cale de atac este și productivă în ceea ce privește reasezarea moralității contemporanilor noștri într-o matcă mai apropiată de ideal.

Documentele din 22 octombrie 1941

În seara zilei în care s-a produs explozia de la comandamentul român, generalul Constantin Treștioreanu a transmis o a doua notă telefonică Ar-

matei a 4-a române: „Până la această oră (20,40), generalul Glogojeanu nu a fost găsit. Este probabil sub dărâmături. Numărul morților și răniților nu s-a putut stabili. Operațiunile de salvare continuă. Din clădirea ocupată de comandament a sărit în aer partea centrală și aripa dreaptă. Trupele din Odessa sunt la locurile lor, în stare de alarmă. Până la această oră nu s-a mai semnalat nici o altă explozie și nici un eveniment de altă natură. Rămân personal și cu restul comandamentului salvat până mâine dimineață, când mă voi deplasa la Marienthal, unde voi reface comandamentul și legăturile, cu materialul care a mai rămas. Până atunci păstrez legătura prin poșta civilă Odessa. Am luat măsuri pentru a spânzura în piețele publice din Odessa evrei și comuniști.” Dactilograma acestei note telefonice nr. 2 a fost notată cu scris de mână: „Dat ordin scris că nu trebuie să părăsească Odessa”.

În aceeași zi, la ora 23,25, generalul Iosif Iacobici a retransmis la București, sub nr. 302827 conținutul notei telefonice anterioare. Totodată, cabinetul militar de pe lângă președinția Consiliului de Miniștri a fost avisat asupra următoarelor măsuri întreprinse la fața locului: „Pentru a conduce opera de salvare și a lua la fața locului măsurile impuse de evenimente, s-au trimis la Odessa:

— Generalul Macici, comandantul C.

2 A.;

— Subșeful de stat major al Armatei a 4-a (în speță, colonelul Stănculescu — n.n.);

— Șeful secției a II-a de la Armata a 4-a;

— Comandantul transmisiunilor de la Armata a 4-a, cu echipele necesare restabilirii imediate a transmisiunilor.

Ca represalii și pentru a da un exemplu populației, s-au luat măsuri de a spânzura în piețele publice un număr de evrei și comuniști suspecți.”

Raportul generalului Iosif Iacobici era înaintat ca urmare a ordinului nr. 3154 din 22 octombrie 1941, parvenit în Transnistria de la București.

Documentele din 23 octombrie 1941

Orele 6,10: S-a prezentat la locul sinistrului generalul Nicolae Macici, care „de îndată a început să se informeze și să avizeze la măsuri.”

Orele 7,45: Prin telegrama nr. 141, transmisă prin teletipograf, colonelul Stănculescu a comunicat generalului Nicolae Tătaranu, șeful de stat major al Armatei 4 române, că generalul Constantin Treștioreanu primise ordinul nr. 302826, convocând apoi comandanții de regimente, cărora le-a dat următoarele dispoziții: se va proceda la represalii imediate, în care intra și suprimarea celor 18000 de evrei din ghetouri; în sectorul fiecărui regiment urmau să fie suprimate cel puțin 100 evrei, prin spânzurare în piețe publice. Din aceeași telegramă, rezultă că degajarea victimelor de sub dărâmăturile comandamentului aruncat în aer continuase în timpul nopții, sub lumina unor proiectoare, raportându-se detalii despre cadavrele scoase de sub moloz. Paradoxal, se mai raporta că, deși în oraș era liniște, trupele declanșaseră represaliile ordonate.

Orele 11: Generalul Ghineraru a preluat comanda diviziei defunctului general Ion Glogojeanu, fiind prezentat ofițerilor supraviețuitori din comandament de Nicolae Macici.

Orele 11,30: Aceiași colonel Stănculescu, subșef al statului major al Armatei 4 române, raporta generalului Nicolae Tătaranu: de sub dărâmăturile fostului comandament român al Odesei fuseseră degajați până la ora aceea 33 morți și 32 răniți; „represiunea s-a ex-

cutat în interiorul orașului prin împușcare și spânzurare și afișarea unor planarde pentru prevenirea tuturor celor ce se vor deda la acte teroriste, iar executarea evreilor este în curs, pentru efectivul raportat”; colonelii Ciocan și Stănescu, care studiau modalitățile tehnice ale atentatului, parveniseră la concluzia că explozibilul fusese instalat într-o casă de bani și racordat la un mecanism cu ceasornic, lucrare pe care în nici un caz nu o putuseră efectua niște civili amărâți; maiorul german Weidemann, ofițer de legătură în sector, propusese generalul Treștioreanu ca de lichidarea evreilor și de deminări să se ocupe două batalioane specializate, unul din SS și celălalt din Wehrmacht, generalul Macici așteptând atunci dezlegarea pentru intrarea lor în acțiune; oricum, rezulta foarte clar că germanii își oferiseră serviciile după momentul declanșării represiunii de către români și, în consecință, istoricii români dispuși să deslușească aceste împrejurări tragice nu vor avea nici un loc de cărmcit și nu vor putea să arunce vinovăția exclusiv în spinarea germanilor; restul telegramei avea în vedere starea răniților degajați de sub dărâmături.

Orele 13,30: Colonelul Stănculescu a adresat generalului Tătaranu al treilea mesaj telegrafic din ziua aceea tragică: se comunicau alte detalii despre victimele scoase de sub moloz și se mai raporta: „se continuă și s-au luat măsurile toate ca cifra de evrei raportată să fie complet realizată”. Desigur, era vorba despre evreii programați să fie uciși.

Orele 14,30: Se raportează generalului Tătaranu că a fost descoperit sub dărâmături, în sfârșit, cadavrul generalului Ion Glogojeanu.

Orele 16,45: Generalul Iosif Iacobici a transmis la București, sub nr. 302858, următorul mesaj telegrafic:

„La ordinul nr. 3161 din 23.X.1941:

1. — S-a dat ordin ca toate comandamentele militare și autoritățile din regiunea Odessa să se instaleze la periferiile orașului, în clădiri care au fost perfect și sigur curățate de mine și de dispozitive de distrugere; clădiri care se pot ușor păzi și supraveghea.

În același timp, s-a dispus evacuarea populației civile, pe o rază care va fi găsită necesară, din jurul clădirilor alese pentru comandamente și autorități.

2. — S-a ordonat generalului Macici să ancheteze și să stabilească vinovății de nenorocirea întâmplată.

Divizia 10 raportează însă că, înainte de instalarea comandamentului militar, clădirea a fost dominată de germani și apoi verificată amănunțit cu detectorul de mine de către un ofițer din batalionul de pionieri al diviziei.

3. — S-au luat măsuri pentru executarea imediat a celor ordonate de către domnul mareșal Antonescu cu ordinul nr. 3161, punctul 3, literele a,b,c.

4. — La ora 13,10 a fost scos mort de sub dărâmături generalul Glogojeanu I.”

Documentele din 24 octombrie 1941

Orele 1,45: Generalul Iosif Iacobici transmite generalului Nicolae Mazarini, subșef al Marelui Stat Major, prin teletipograf Hughes, un raport cu următorul conținut: momentul și consecințele exploziei de la comandamentul român din Odessa; o primă listă a victimelor degajate de sub dărâmături, însumând 41 morți și 39 răniți. Cu același prilej, generalul Iosif Iacobici raporta: „Pentru a împiedica pe viitor repetarea unor asemenea acte, s-au ordonat represalii severe asupra comunistilor și evreilor, în proporție pentru fiecare ofițer sau funcționar român sau

(Continuare în pag. 8)

(Urmare din pag. 7)

german mort sau rănit se vor executa 200 comuniști; pentru fiecare soldat mort sau rănit se vor executa 100 comuniști. Execuțiile sunt expuse în piețele publice cu placcarde pentru avertizarea celor ce se vor mai gândi „și executarea unor asemenea atentate.” Și telegrama generalului Iosif Iacobici mai preciza: „În orice domnește liniștea.” Era și normal. Această telegramă, sub același număr 302890 din 23 octombrie 1941, deoarece redactarea ei se încheiase aproape de miezul nopții, a fost transmisă direct și Președinției Consiliului de Miniștri, la București.

Oră neprecizată: La București este redactat și transmis în Transnistria cel mai grav ordin din întreaga perioadă a guvernării marelui Ion Antonescu, emis sub nr. 563 din 24 octombrie 1941: „Pentru dl general Macici.

Ca represalii, dl. Mareșal Antonescu ordonă:

1. Executarea tuturor evreilor din Basarabia, refugiați la Odessa.
2. Toți indivizii ce intră în prevederile ordinului nr. 302858/3161 din 23 octombrie 1941, încă neexecutați, și alții ce mai pot fi adăugați, vor fi băgați într-o clădire în prealabil minată și care se va arunca în aer. Aceasta se va face în ziua înmormântării victimelor noastre.

3. Acest ordin se va distruge după citirea lui. În final, alături de nr. 563, este transcrisă, încă o dată, și cifra 302858. S-o înțeleg minte. Se pare că ordinul s-a mai păstrat numai în redactarea de mână a colonelului Radu Davidescu, șeful cabinetului militar, exemplele recepționate în Transnistria fiind distruse. O fotocopy a acestui ordin a ajuns și la Muzeul Holocaustului din S.U.A.

Oră neprecizată, după orele 19,30: Colonelul Stănculescu îl avizează prin telefonul Hughes pe generalul Nicolae Tătăranu: „Vă trimitem mai jos telegrama cifrată care a fost primită de la Președinția Consiliului de Miniștri și care a fost retransmisă cifrat d-lui general Macici, la Odessa, pentru executare.” Într-o notă atașată telegamei de ofițerul care o recepționase se preciza: „Rog a se preda această telegramă d-lui general Tătăranu, care a plecat la ora 19,30 din Tighina, spre Chișinău. Va fi căutat și la Guvernământ.” Telegrama cifrată a Președinției Consiliului de Miniștri, care nu putea fi decât ordinul 563, a ajuns în Transnistria în seara acelei zile.

Oră neprecizată: La un apel de la București, după o retransmitere a ordinului nr. 563 al marelui Ion Antonescu, telescriptorul Armatei 4 române din Transnistria răspunde: „Aici căpitanul Ivănescu.” Alt apel de la București: „Rog confirmați primirea, cu mențiunea să fie arse toate trei benzile.” Răspunsul comandamentului Vrancea: „Aici căpitanul Ivănescu. Da, am înțeles și primit telegrama nr. 563, cu trei benzi, pe care o voi distruge prin ardere. Am onoare să vă salut.” Telescriptorul din București revine: „Domnule căpitan, telegrama este strict secretă. După decifrare, se va preda numai d-lui general Iacobici sau, în lipsă, d-lui general Tătăranu, fără intermediari.” Replica Vrancei: „Dl. general Iacobici și dl. general Tătăranu au plecat acum o jumătate de oră la Tighina. Eu voi retransmite telegrama aceasta la Gloria, Tighina, pentru a o preda generalului Iacobici. După tranzitare, voi distruge textul cifrat, toate benzile, fără a le mai decifra, urmând ca deciprarea să se facă numai... (grup de cuvinte indecifrabil — n.n.). Pardon.” Alt apel de la București: „Cine e mai mare la dv. acum? Și cât stau la Tighina d-nii generali?” Răspunsul Vrancei: „Mai mare aici este dl. colonel Stănculescu, subșef de stat major. Dl. general Iacobici și dl. general Tătăranu au plecat spre

București și stau în noaptea aceasta la Tighina.” După o pauză, telescriptorul din București avertizează Vrancea: „Imediat răspund.” După încă o pauză, la comandamentul Armatei 4 române parvine următoarea dispoziție: „Domnule căpitan, prezentați telegrama înlocuitorului d-lui general Tătăranu, care va dispune în consecință.” Vrancea răspunde: „Bine, am înțeles.” Astfel, ordinul nr. 563 al marelui Ion Antonescu a ajuns în mâinile colonelului Stănculescu.

Orele 21,30: Comandamentul Gorun din Odessa a comunicat prin telescriptor comandamentului Vrancea: „Telegrama cifrată pentru dl. general Macici a fost predată la ora 21.”

Un alt intermezzo necesar

Din documentele reproduse sau rezumate de noi se poate deduce un fapt asupra căruia nu plutește nici un echivoc: după atentatul de la Odessa, represaliile împotriva populației civile au fost declanșate fără a se mai aștepta vreun ordin de la București, din dispoziția generalului Constantin Treștoreanu. Faptul a fost de altfel remarcat și de Matatias Carp, încă de acum 45 de ani. De asemenea, nu putem trece cu vederea faptul că generalul Iosif Iacobici a ordonat generalului Nicolae Macici să întreprindă cercetări pentru depistarea vinovaților la aproape 24 de ore după ce represaliile se declanșaseră. Aceasta fiind o dovadă peremptorie că represaliile s-au aplicat asupra unor oameni nevinovați.

În același context, mareșalul Ion Antonescu a emis două ordine de represalii: nr. 3161 din 23 octombrie 1941, și nr. 563 din 24 octombrie 1941, primul numerotat după registrul Cabinetului Militar, iar cel de-al doilea după registrul Președinției Consiliului de Miniștri. Nu dispunem de textul ordinului nr. 3161, însă nu ar fi exclus ca acest document să reprezinte o aprobare a cererii retroactive de represalii înaintată de generalul Iosif Iacobici Bucureștilor. De altfel, faptul că nu mareșalul Ion Antonescu a fost cel dintâi care a ordonat represalii în chestiunea dinamitării comandamentului de la Odessa s-a verificat și cu prilejul audierilor preliminare „procesului mării trădări naționale”, efectuate în aprilie 1946. Mai exact, la 18 aprilie 1946, anchetatorul l-a întrebat pe generalul Constantin Pantazi, fostul ministru al apărării naționale: „Despre faptele de războare ale armatei de operație n-ați fost informat? Pe teritoriul Basarabiei, (al) Transnistriei?” Constan-

tin Pantazi a răspuns: „Nu.” „La Odessa?” — a mai întrebat anchetatorul. „A fost o represaliune — a răspuns Constantin Pantazi. Nu știu exact, dar cred că patru-cinci zile după cucerirea Odesei a sosit comandamentul în aer.” Anchetatorul a întrebat din nou: „Cine a ordonat represaliile?” Iar Constantin Pantazi a răspuns: „Generalul Iacobici, care comanda armata. La 25—26 septembrie (în realitate, 9 septembrie 1941 — n.n.), a trecut la comandamentul Armatei a 4-a. După ce s-a întâmplat istoria aceasta, a telegrafiat, nu pot să vă spun exact, informațiile mele sunt relative, căci nu aveam voie să mă bag în statul major. Atunci fiind după moartea generalului Ioanițiu, a trecut Iacobici. Generalul Iacobici a transmis o telegramă în care a spus ce s-a întâmplat și a cerut să se facă represalii. Șteflea mi-a comunicat. În orice caz, ceea ce pot să vă spun este că nu știu cum s-a făcut operațiunea.”

Firește, faptul că nu a fost cel dintâi care a ordonat represaliile de la Odessa și că, inițial, nu a făcut altceva decât să

aprobe represaliile solicitate de Iosif Iacobici nu îl scuză pe mareșalul Ion Antonescu. Însă, dacă rescrierea unei pagini tragice a istoriei echivalează cu un proces, se cuvine să-i acordăm acuzatului toate circumstanțele atenuante sugerate de documentele pe temeiul cărora se desfășoară procesul.

În schimb, în ceea ce privește ordinul nr. 563 din 24 octombrie 1941, lucrurile stau altfel, cu totul altfel. Prin cruzimea lui, depășește tot ceea ce putea să solicite generalul Iosif Iacobici la București. Nu poate fi calificat altfel decât ca un ordin criminal. Și retraserăm aici, sec, epilogul lui documentar.

La 27 octombrie 1941, orele 10, sub nr. 3218, colonelul Radu Davidescu a transmis Armatei 4 române următorul mesaj telegrafic: „La ordinul cifrat nr. 563 din 24 octombrie 1941, rog comunicați imediat rezultatul.” În aceeași zi, la orele 21, comandamentul Armatei 4 române a răspuns: „Raportăm că ordinul cifrat nr. 563 din 24 octombrie 1941 a fost executat întocmai.”

MIHAI PELIN

Răspuns invitației la adevăr

Doamna Florica Enescu (vezi „Invitație la adevăr”, în „Românul Liber” nr. 7/1993) și-a manifestat mirarea că în Muzeul Holocaustului de la Washington figurează și România cu cifra de 250 000 de evrei exterminați în timpul celui de al doilea război mondial. Fiind lipsită de surse de informare corecte, care au fost suprimate în țara noastră de peste o jumătate de secol, doamna F. E. crede că ar fi o eroare la mijloc, fiind vorba de victime ale regimului horthyst din Transilvania de Nord și ale regimului sovietic în Basarabia și Bucovina, cu atât mai mult cu cât diverse surse au subliniat că numeroși evrei au fost feriți de soluția finală în România, iar alții au salvat tranzitând ilegal pe teritoriul țării, cu sprijinul a numeroși oameni de bine, ostili antisemitismului și nazismului, partizani ai umanismului și drepturilor omului.

Adevărul trist este că guvernul și autoritățile române subordonate,

începând cu Conducătorul Statului — mareșalul Ion Antonescu — au fost responsabile de masacrarea conștientă a unui mare număr de evrei, așa cum voi prezenta pe scurt în cele ce urmează.

Diferitele masacre se eşalonează de-a lungul perioadei 1940—1944.

Di Vălușanu, în „România Liberă” din 27.9.1, dă următoarele cifre macabre:

— Dorohoi, 1.7.40 — 70 de victime; București, 21—23.1.41 — 130 de victime (în timpul rebeliunii legionare); Iași, 29.6. — 3.7.41 — 12 000 de victime (dintre care 300 de copii); Basarabia și Bucovina de Nord, 1.7. — august 41 — 170 000 de victime; Transnistria, 1941—44 — 80 000 de victime. Total circa 262 000 de victime.

Cu excepția victimelor rebeliunii, care, după alți autori, se ridică la cca 1 000 de victime, TOATE celelalte cifre corespund unor acte conștiente, de care au fost răspunzătoare autoritățile

centrale (începând cu șeful statului) și până la autoritățile locale, civile și militare.

Asasinările comise pe teritoriul propriu-zis al României, în granițele din iunie 1941, chiar dacă ar fi fost singurele, ar fi stat măturile Holocaustului. Dar mai grav, în teritoriile ocupate — Bucovina și Basarabia —, ca urmare a recuceririi lor firești, generalul Antonescu a dat ordin, în iulie 1941, ca toți evreii să fie deportați în lagăre, peste Nistru. Averile lor au fost confiscate, mulți au fost asasinați în timpul transportării în Transnistria. Corespunzătorul de război Const. Virgil Gheorghiu (devenit cunoscutul scriitor în exil și autorul „Orei 25”), stă mator al acestor acte în volumul „Ard malurii Nistrului”, publicat în 1941 la Ed. Națională Gh. Mecu.

Nici una din aceste victime n-a fost judecată pentru așa-zisele acte de trădare, acuzație colectivă neverificată

(Continuare în pag. 9)

Răspuns invitației la adevăr

(Urmare din pag. 8)

de nimeni, niciodată, așa cum înseși legile de atunci ale României o impuneau.

Este de semnalat, de asemenea, că împotriva oricărei legi, prin bunul plac al regimului acelor ani, 100 000 de cetățeni români au fost trimiși în lagăre în Transnistria, dintre care s-au întors abia 20 000.

În Transnistria au avut loc execuții, alții au murit de boli și subnutriție (inclusiv bătrâni, femei, copii), alții au fost predați SS-ului. În aceste cifre nu sunt cuprinși evreii din zona Odessa, executați pentru acuzația colectivă de pactizare cu partizanii sovietici.

În 1942, în Bucovina de Nord mai supraviețuiau 17 159 de evrei din 93 101, iar în Basarabia 101(!) evrei din 206 958. Numărul total al supraviețuitorilor din Transnistria, în momentul retragerii trupelor române ca urmare a mersului războiului în 1944, era de numai 50 741 (inclusiv cei 20 000 amintiți mai sus).

E greu de spus dacă sovieticii au masacrat și ei o parte din acești evrei, căci nu există nici cifre, nici mărturii. În 1944, sovieticii n-aveau nici un interes s-o facă, spre deosebire de 1940, când, ocupând cu forța Bucovina de Nord și Basarabia, au deportat masiv (sute de mii de localnici) pe criterii de naționalitate și de clasă, inclusiv evrei.

Evident, unele cifre variază. Rabinul Șef Moses Rosen a dat cifra aproximativă de 300 000 de victime. Raul Hilberg vorbește despre 328 968 de victime, dintre care în Bucovina de Nord și Basarabia 278 943. Pentru faptele din anii 1940—1944, mai mulți autori serioși au comunicat evenimente și cifre, o listă sumară a acestora fiind prezentată la finele acestui articol.

Răspunderea istorică pentru încălcarea drepturilor omului și a cruzimii cu care populația evrească română a fost tratată revine integral autorităților românești din acea epocă, de la Conducătorul Statului și de la Guvern, până la executanții din administrarea armatei, poliției, lagărelor etc., și la indivizii delatori și profitori, corbi ai mizeriei omenești.

Toate aceste cifre precare nu includ zonele în care autoritățile românești n-au avut nici o răspundere. Este vorba de evreii din Transilvania de Nord, ocupată de horthyști — 148 173 de victime — și din Cadrilater, ocupat de Bulgaria — 846 de victime (după Raul Hilberg) — care nu sunt imputate României.

Când, în iulie 1942, se punea problema aplicării soluției finale și predării tuturor cetățenilor români evrei în lagărele germane de exterminare, problema a fost stopată. Șefii partidelor democratice — I. Maniu și C. Brătianu —, dar și alte întreprinderi (Mitropolitul Bălan al Transilvaniei, cercurile Palatului Regal și Regina Mamă Elena, care l-a sprijinit pe dr. Filderman, încă din decembrie 1941, să organizeze ajutorarea deportaților), au reușit să temporizeze cererea, fără însă ca întreaga legislație antievrească să fie stopată și nici spolierea acestei populații. Când, după Stalingrad, Antonescu s-a încredințat că războiul nu poate fi câștigat de Axă, renunțarea la

„soluția finală” a constituit o monedă de schimb a regimului pentru perioada următoare.

Regimul comunist de după 1945 n-a luat măsuri pentru elucidarea faptelor și răspunderilor amintite, decât în măsura în care i-a convenit pentru preluarea completă a tuturor pârghiilor statului și societății. Dacă Matatias Carp, Marius Mircu și alții au putut aduce la cunoștința publicului masacrele despre care acesta nu știa mare lucru, după 1947 orice referire la aceste evenimente a fost interzisă, iar despăgubiri n-au fost organizate și aplicate.

În ansamblul său, poporul român nu poate fi făcut vinovat de aceste crime, care în mare parte i-au fost ascunse. Numeroși au fost aceia care au ajutat pe evreii din țară, pe cei fugiți de aiurea și aflați în tranzit la noi ori pe cei din lagăre. La Ierusalim, la Yad Vashem, sunt menționați români printre „cei drepti”, care n-au făcut decât să pună în practică principiile umanismului universal.

Toți cei ce suntem români neevrei trebuie să stăruim ca această rușine națională să se spele prin recunoașterea adevărului istoric și prin împotrivirea fermă la orice formă de extremism naționalist și antisemitism, care, din păcate, se practică fără rușine în anumite cercuri din țară, în prezent.

Orice contabilitate macabră, în raport cu cifrele prezentate, nu poate micșora nici oarece, nici rușinea, nici răspunderile. Oare un criminal e mai puțin odios sau vinovat dacă a ucis „numai” 3 în loc de 4 victime?

Răspunderi revin și autorităților actuale din țară pentru neaplicarea prevederilor contra antisemitismului, ca și pentru neacordarea de despăgubiri victimelor, sub orice formă, ale Holocaustului. România, care, de la 800 000 de evrei în 1938 (peste 4% din populație), a ajuns azi la numai 10 000 de evrei, nu e nici mai fericită, nici mai bogată, nici mai morală, așa cum încearcă să sugereze actualii extremiști ce se manifestă astăzi zgometos.

Cercetările istorice ale arhivelor trebuie, evident, să continue. Numai că această pată pe istoria României este reală și nu „nedreaptă”, cum crede, în mod naiv, dna Florica Enescu.

Pr. Dr. D. F. LAZAROIU —
Franța

BIBLIOGRAFIE SUMARĂ:

- Jean ANCEL — *Documents Concerning the Fate of the Romanian Jewry During the Holocaust*, vol. 1—12. Jerusalem, Beate Klarsfeld Foundation, 1986
- Alexander SAFRAN — *Resisting the Storm — Romania 1940—47*, Memoirs. Yad Vashem, Jerusalem, 1987
- S. SCHAFFERMAN — *Dr. W. Filderman*. Tel Aviv, 1986
- Raul HILBERG — *The Destruction of the European Jews*. Holmes and Meier, New York, 1985
- I. C. BUTNARU — *Holocaustul uitat*. Tel Aviv, 1985
- Matatias CARP — *Cartea Neagră*, 3 volume. București, 1945—1947.

(Din revista „Românul Liber” —
Londra, nr. 8, august 1993).

FRANȚA ÎȘI AMINTEȘTE DE VICTIMELE REGIMULUI DE LA VICHY

Primul ministru al Franței a declarat, la comemorarea de la Paris: „Vél d'Hiv a fost una din cele mai mari tragedii din istoria franceză”

„DEPORTĂRILE DE LA VÉL D'HIV OBLIGĂ LA VIGILENȚĂ

Însoțit de o delegație ministerială de rang superior, premierul Franței, Edouard Balladur, a participat, la 16 iulie 1993, la Paris, la ceremonia comemorativă organizată în amintirea celor 80 000 de evrei deportați de regimul de la Vichy. Numeroși supraviețuitori ai razilor și arestărilor în masă de la Vél d'Hiv, din iulie 1942, s-au întâlnit; de asemenea, la această ceremonie, care a stârnit un mare ecou în cadrul mass media.

Paris, 16 iulie 1993. O dimineață cenușie de vineri. În cartierul Le Marais, abia dacă în zilele noastre mai amintește ceva de faptul că aici, înainte cu 51 de ani, polițiști francezi, din ordinul guvernului de la Vichy au smuls mii de evrei, bărbăți, femei și copii, din neîncăpătoarele lor locuințe, pentru a-i transporta în Velodrome d'Hiver (Vél d'Hiv).

Ziua de comemorare, decretată de președintele Mitterrand, constituie o temă de discuție numai rar abordată. Deplasarea până în Rue Grenelle, unde se afla odinioară Vél d'Hiv, a necesitat o călătorie cu mașina doar de vreo 30 de minute.

BIRUIREA TRECUTULUI LA FRANÇAISE

Părtia velodromului pentru sporturile de iarnă, unde, cu începere de la 16 iulie 1942, au fost înghesuiți 13 000 de evrei francezi care, ulterior, au fost transportați, spre lagăre de exterminare, bunăoară Auschwitz, nu mai există de mult. Ca monument care amintește de cei 80 000 de evrei „livrați” de guvernul de la Vichy național-socialiștilor, aceasta a deranjat, evident.

Doar o placă de marmură cenușie, fixată în 1986 în prezența primarului orașului, Jacques Chirac, amintește de faptul că aici, la poalele stației de metrou Bir-Hakeim, fusese „stația finală” pentru mii și mii de oameni.

În această dimineață de vineri, stația de metrou este în cea mai mare parte baricadată. Circa o mie de persoane s-au prezentat aici pentru a participa la prima **ceremonie națională** în memoria victimelor de la Vél d'Hiv.

„Cică primul ministru Balladur vine și el”, spune Salomon Buch un supraviețuitor în vârstă de 70 de ani. „Se va scuza el oare față de comunitatea evrească din Franța, pentru crimele săvârșite de un guvern francez?”

Balladur vine într-adevăr, însoțit de o delegație alcătuită din oameni politici de vază, ca, de pildă, primarul interimar al Parisului. Stegari cât vezi cu ochii. „Devant ce drame épouvantable, la France demeure inconsolable”, rostește el. Franța rămâne inconsolabilă în fața acestei înfrângătoare drame (a prigonirii evreilor).

„Noi datorăm acest moment memoriei tuturor acelor care poartă în inimile lor urmele acelei drame, pe care au trăit-o și ei. Datorită lor și pentru ei trebuie să ne amintim de razile de la Vél d'Hiv și să spunem pe nume crimelor săvârșite. Aceasta este datoria noastră morală”.

Din prigoana săvârșită în 1942 trebuie trase două învățăminte. Primul constă în aceea că nu trebuie să pierdem niciodată speranța și încrederea în oameni. „Aceia care, sub conducerea generalului De Gaulle și în mișcarea de Rezistență, au contribuit la înfrângerea nazismului, au salvat onoarea Franței. Dincolo de aceste fapte, amintirea martirilor deportați ne obligă să rămânem vigilenți”.

La 51 de ani după razile împotriva evreilor, libertatea și dreptatea pentru cetățenii evrei ai Franței au devenit, ce-i drept, o realitate. Și totuși se remarcă incidente rasiste și antisemite. Or, acestea trebuie combătute în mod consecvent, de la bun început, „deoarece Franța rămâne în ochii lumii patria drepturilor omului”. Balladur își încheie alocuțiunea cu referirea la faptul că, pe lângă placa comemorativă, trebuie înălțat un monument în memoria evreilor deportați în 1942.

„Este bine de știut că guvernul francez manifestă acum solidaritate cu evreii deportați atunci”, comentează Salomon Buch alocuțiunea primului ministru. „Dar, pentru a mărturisii cinstiți, am fi avut nevoie de solidaritatea tuturor înainte cu cincizeci de ani”.

Și antevorbitorul lui Balladur, Jean Kahn, președintele organizației „Conseil Représentatif des Institutions Juives en France” (CRIF), cere de la responsabilii politici să ia acum în serios problema biruirii trecutului și să-și recunoască vina istorică.

„Parlamentul să înfiereze printr-o declarație crimele regimului de la Vichy. Căci a fost un parlament francez, care i-a conferit, în 1940, lui Philippe Pétain puteri depline. Acesta a emis, numai după câteva luni, decretele care i-au discriminat pe evrei în Franța”.

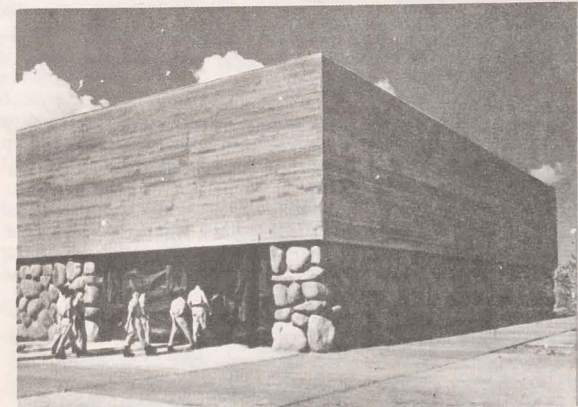
După ceremonia oficială — inclusiv intonarea „Marseillaise”-ei și depunerea de coroane de flori, membri ai organizației „Tineretul-Betar” au demonstrat pentru ca Paul Touvier — colaboratorul lui Philippe Pétain — să fie, în sfârșit, condamnat.

Participanții s-au reîntors în cartierul evreiesc Le Marais, unde, între timp, au apărut placarde cu inscripția „Touvier la închisoare”.

Marc David Herzka

STIRI

• Complexul „Yad Vashem”

• „YAD VASHEM”

Cancelarul federal al Austriei, dr. Franz Vranitzky, a vizitat secția „Austria” din „Valea Comunităților Evreiești”, de la Centrul Memorial „Yad Vashem” și a depus o coroană de flori.

El a recunoscut „răspunderea morală” pentru crimele săvârșite de austrieci împotriva evreilor în timpul perioadei naziste. „Mulți austrieci au sprijinit „Anschluss-ul” salvărilor de regimul nazist și au ajutat ca el să funcționeze”.

• REGELE SPANIEI VA VIZITA ISRAELUL

Spania vrea să consolideze și să adâncească relațiile cu Israelul. Regele Juan Carlos a anunțat, la recenta sa vizită de stat în Turcia, că în toamnă va efectua vizita, de mai multe ori amânată, în Israel. Proiectul trebuia realizat în primăvară, dar au intervenit boala regelui și apoi moartea tatălui său, Don Juan, conte de Barcelona.

Interesant este că Juan Carlos a ales, pentru a anunța vizita sa de stat în Israel, o țară dominată de Islam, cum este Turcia. În clar, aceasta înseamnă că executivul spaniol nu mai pune piedici unui astfel de vizite, întrucât este evident că diplomația de la Madrid a recunoscut că nu poate sta un timp mai lung „pe un singur picior”, acela al prieteniei doar cu arabii.

• EZER WEIZMANN ȘI POPULAREA NEGHEVULUI

În timpul unei vizite în orașul Yeruham, din Neghev, președintele Israelului, Ezer Weizmann, a declarat că dă expresie importanței pe care o acordă dezvoltării și populării Neghevului. Pentru a se înfăptui acest fel, ar trebui să vină în Israel milioane de evrei.

„Viitorul Statului Israel depinde și de capacitatea sa de a-și dubla populația. Ar trebui să vină evrei din state bogate, pentru ca, într-un deceniu, să se atingă o populație de 8 milioane de locuitori”, a apreciat președintele Israelului.

• MATEMATICI APLICATE

La Universitatea Beer-Sheva s-a inaugurat un nou institut pentru matematici aplicate. Vor fi angajați cu prioritate matematicieni de curând sosiți din fosta Țină Sovietică. Acești savanți, deosebit de calificați și de avizați, trebuie să prelucereze soluții matematice ale problemelor pentru întreprinderi industriale din țară și din străinătate. Deocamdată, se are în vedere constituirea unui stat major de zece până la cincisprezece colaboratori; se speră, pentru mai târziu, la mărirea numărului, până la patruzeci. Matematicienii angajați acolo vor urma și cursuri de limbi străine, pentru a putea intra mai ușor în contact cu beneficiarii. Pentru finanțarea inițială, pe lângă Jewish Agency și Keren Hayesod, s-au anunțat și alți sponsori.

• SHARP PRINDE RĂDĂCINI ÎN ISRAEL

Titani electronici japonezi — SHARP — este interesat să înființeze un centru pentru cercetare și dezvoltare în Israel, ajutând astfel know-how-ul israelian.

Într-o fază mai îndepărtată, el ar putea deschide eventual și aici întreprinderi de producție. Reprezen-

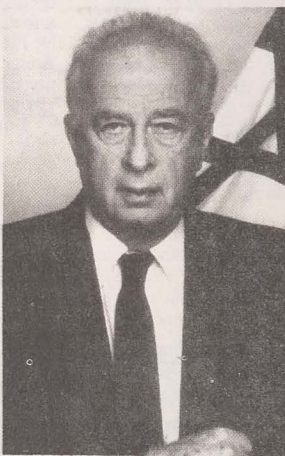
tanții ai firmei au vizitat de curând țara, pentru a discuta această idee cu ministrul Industriei și comerțului, precum și cu alte firme israeliene.

• CONTACTE ECONOMICE

Experți economici austrieci vor pleca la toamnă în Israel pentru a se informa asupra diferitelor posibilități de a face investiții în „teritorii”. Israelul este interesat de a obține investiții externe, pentru a asigura palestinienilor, care nu se mai pot deplasa în Israel la vechile lor locuri de muncă, o bază de subsistență. După convorbirile purtate cu o delegație elvețiană, în Israel au avut loc, de curând, discuții și cu o comisie economică germană, în legătură cu o mai strânsă colaborare. Germania este, după S.U.A., al doilea partener comercial ca importanță al Israelului.

• AVION DE RECUNOAȘTERE

La salonul aviatic expozițional de pe aeroportul Le Bourget din Paris, industria de profil israeliană a prezentat pentru prima dată un prototip al noului avion de recunoaștere FALCON. Aparatul este înzestrat cu aparatură ultrasensibilă. Vizitatorii ruși ai salonului au manifestat cel mai mare interes pentru un avion tip MIG fabricat în Israel și înzestrat cu aparatură electronică de înaltă calitate.

• Yitzhak Rabin

• SISTEM ȘCOLAR

Premierul israelian Yitzhak Rabin a anunțat intenția guvernului său de a introduce în școli săptămâna de cinci zile, vinerea urmând să devină astfel zi liberă. În această privință, părțile profesorilor și ale părinților sunt împărțite.

• AVIATICĂ

Armata britanică dorește, pentru prima oară, să cumpere avioane israeliene de recunoaștere fără pilot, cu care să dozeze forțele O.N.U. din Bosnia.

• SISTEME DE ALARMĂ ISRAELIENE ÎN S.U.A.

Întreprinderea MSID, din Silicon Valley (S.U.A.), a semnat de curând, la Elliot, un contract pentru livrarea de sisteme de alarmă israeliene, în valoare de 60 de milioane de dolari. Sistemele sunt menite să prevină furturile de autovehicule.

• ELECTRONICĂ PENTRU MOSCOVA

FIBRONICS, o firmă pentru sisteme electronice de comunicații din Haifa, va furniza echipament pentru o nouă rețea telefonică din Moscova, care va fi instalată de firma privată pentru comunicații COMINCOM.

• VIZITĂ

Fostul secretar de stat al Statelor Unite George Shultz a întreprins o vizită în Israel. În timpul unei plimbări prin orașul vechi al Ierusalimului, oaspetele a subliniat că Ierusalimul trebuie să rămână în veci unit și că el este capitala Israelului.

Universitatea Ebraică i-a conferit lui Shultz titlul de Doctor Honoris Causa, iar orașul Ierusalim pe acela de cetățean de onoare. Shultz, specialist de vază în domeniul economiei politice, a discutat cu guvernatorul Băncii Israelului, prof. Yancov Frenkel, situația economică și financiară a țării.

• TEDDY KOLLEK ÎNCERCĂ ÎNCĂ O DATĂ

Primarul Ierusalimului, Teddy Kollek, și-a anunțat candidatura pentru un nou mandat. În vârstă de 82 de ani, el este, din 1965, neîntrerupt, „părinte” al orașului Ierusalim. Alegerile comunale vor avea loc, probabil, în noiembrie a.c.

Inițial, Kollek a intenționat să se retragă de la primăria Ierusalimului la sfârșitul anului trecut. Social-democratul s-a lăsat însă convins să mai candideze încă o dată, pentru a reduce șansele partidului național-conservator Likud.

Kollek este membru al Partidului Muncii, afiliat la guvern. Cu toate acestea, a candidat pe listă proprie, sprijinit de partid. La ultimele alegeri locale, el a pierdut majoritatea absolută și Partidul Muncii s-a temut că fără candidatul lui de vârstă, cunoscut în lume, ar putea pierde, în acest an, alegerile.

• DELEGAȚIE INDIANĂ ÎN ISRAEL

Dna Sukhbans Kaur, ministru de stat indian al turismului, a făcut o vizită în Israel, în fruntea unei delegații de experți din industria turismului și hotelieră indiană.

• POLITICA FAMILIALĂ

De curând, primul ministru al Israelului, Yitzhak Rabin, s-a întâlnit cu o delegație a Asociației femeilor israeliene „Naamat”, care i-a prezentat solicitarea de a se institui o comisie care să cerceteze situația familiilor în Israel. În felul acesta, s-ar dori să se precizeze în ce măsură condițiile familiilor de viață s-au modificat în ultimii ani. Reprezentanțele „Naamat” au arătat că, în Israel, un sfert din căsătorii se termină cu un divorț. Rabin le-a promis să se ocupe de această problemă, constituindu-se eventual o comisie specială de stat.

• CIRCULAȚIA RUTIERĂ

Forurile israeliene de resort se străduiesc pentru sporirea siguranței circulației pe șoselele țării. În special „furioși” au de întâmpinat surprize neplăcute. Poliția își propune anumite trasee pe care controlează sistematic respectarea vitezei maxime admise. Astfel, au fost identificați de curând, pe șoseaua spre Eilat, doi automobilisti care, cu 166 km pe oră, depășiseră de aproape două ori viteza maximă admisă. Contravenienții au fost opriți de poliție, care le-a refuzat permisele de conducere pe cel puțin o lună de zile. În afară de aceasta, li s-așteaptă și o acțiune penală.

Poliția rutieră israeliană va fi dotată în curând cu 30 de aparate de măsurat, care permit să se stabilească, cu raze laser, viteza unui vehicul.

Aparatul de măsurat nu cântărește mult, putând fi purtat în mână de către polițist. Preț: 1 000 de șekel.

• CINSTIRE

În noul „Musée Olympique” din Lausanne, a fost dezvelit, la 9 iunie a.c., un monument comemorativ spre cinstirea sportivilor israelieni ucși de teroriștii palestinieni în timpul Jocurilor Olimpice din vara anului 1972, de la München. Au fost de față, în afară de ambasadorul israelian în

fâșia Gaza va iniția, pentru o perioadă de două luni, crearea a 20 000 de locuri de muncă. Acțiunea va costa 30 de milioane de șekel și va reduce sonajul apărut din cauza blocadelor instituite în „teritorii”. Această măsură este o parte a unei noi politici menită să micșoreze dependența palestinienilor de Israel. Actualmente, 37 000 de arabi din aceste zone au permisiunea de a lucra în Israel. Înainte de blocadă, instituția din motive de securitate, 116 000 de arabi se prevalau de această permisiune.

Elveția, Raphael Gvir, și Juan Antonio Samaranch, președinte al Comitetului

• INVESTIȚII ÎN SISTEME ANTIRACHETA

Israelul dorește să investească în următorii cinci ani 420 de milioane de dolari în dezvoltarea Programului CHOMA (Zid), un sistem național de apărare împotriva rachetelor sol-sol, ale cărui costuri sunt evaluate la 920 de milioane de dolari.

• DISPUTĂ ÎN JURUL CARTOFILOR

Firma Mc Donald dorește să ofere, în restaurantele pe care urmează să le deschidă în Israel, cartofi prăjiți — chips — preparați din cartofi de import. Guvernul se împotrivește acestei intenții, dorind să protejeze piața israeliană.

• SUCCES

Tânăra scriitoare israeliană Yehudit Kazir a obținut, pentru lucrarea „Ora de somn”, unul din cele mai importante premii din S.U.A. acordate pentru „short stories” (povestiri scurte). Textul premiat va apărea în curând într-un volum de proză al acestei autoare, într-o renumită editură americană. Este programată și o traducere în limba germană. S-a acordat și un scenariu de film bazat pe această povestire. În prezent, autoarea scrie prima ei carte pentru copii.

Internațional Olimpic și, de asemenea, președintele Comitetului Olimpic israelian.

OLIM ETIOPIENI

Actualmente, 15%, deci mai bine de 650 din cei 4 500 de muncitori din industria israeliană de bijuterii, sunt nou veniți, mai cu seamă femei din Etiopia, și s-ar putea să mai fie nevoie de încă 900, a declarat un factor de răspundere din Uniunea Industriei israeliene de bijuterii, întrucât pentru anul 1993 sunt așteptate comenzi pentru export în sumă de 600 de milioane de dolari, ceea ce corespunde unei creșteri de 25%. Marea majoritate a lucrătorilor sunt tinere și tineri eliberați din armată. Etiopienii au răbdare, perseverență și mâini iscusite pentru acest gen de muncă.

• FLORI PENTRU JAPONIA

Firma israeliană AGREKO, care deține cândva monopolul asupra exportului produselor agricole, a reușit, pentru prima dată, să vândă flori pentru Japonia. În consecință, 3,5 milioane de flori din Israel vor sosi pe piața japoneză. AGREKO dorește să-și extindă legăturile și pe piața australiană.

• 20 000 DE NOI LOCURI DE MUNCĂ

Guvernul israelian a aprobat o propunere a ministrului de finanțe, potrivit căreia administrația civilă din

ANUNȚ

Federația Comunităților Evreiești din România, cu sediul în str. Sf. Vineri nr. 9-11, caută colaboratori în următoarele specialități:

- ingineri sau tehnicieni constructori;
- juriști;
- contabili.

Relații la telefon 613.20.80

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

UNPUBLISHED DOCUMENTS

Federation of Jewish (M) Communities
in Romania

Bucharest, September 22, 1985

To The Department of Cults with
The Council of Ministers

Chief Rabbi Dr. Moses Rosen

When Jews Make Aliya, So Do Their Books

Owing to the declining number of believers and the dismantlement of many synagogues, a number of Holy Scrolls (the five Books of Moses, written on parchment) have been left unused. They are for the most part, old and wornout, since, under the circumstances, no new scroll have been written here for the last 30 years. From a religious point of view, however, leaving these holy objects idle is a profanation. That is why we have taken steps that most of these scrolls be gathered from all over the country, and stored at one of the headquarters of the Federation of the Jewish (M) Communities.

It is worth mentioning that this prolonged situation has increasingly worried and upset many of our believers. On the other hand, their former worshippers of our dismantled synagogues, most of whom have settled since in Israel, were prevented at the time of their departure from taking these cult objects along.

We are therefore kindly asking you to authorize the export to Israel, as a present from us to the local Chief Rabbinate, a number of 1,500 (fifteen hundred) Holy Scrolls to be distributed to synagogues in the Jewish communities originating from Romania.

It should be remembered that the Jewish organizations abroad constantly present us with important cult donations (including matzot, kosher wine and citric fruit, worshipping objects, teyleim, teffilin, haloofim, religious books, etc.). Thus, actually, our gift will only partly make up for the ones they have been sending us. Besides, such gesture will be highly appreciated by the Jewish public who is most sensitive about such cult-related objects. In these conditions, the proposed donation will be most appropriate both religiously and ethically, as well as from a practical point of view.

Please assure the assurance of my highest consideration,

Dr. MOSES ROSEN
Chief Rabbi of the Mosaic Cult

1) It is in September 1967, four months after Israel's historical victory in the six-day war. A tremendous fervor and excitement are sweeping the entire Jewry, especially in the United States. The annual session of the United Jewish Appeal takes on a particular moral and material significance. Fifteen million dollars are raised at the 200-couple dinner party. It is attended by Governor Nelson Rockefeller (and it is time that anti-Semites learn there is not one drop of Jewish blood among the magnates of this family). Rothschild is there to drum up support from the big Jewish finance. Warren represents the U.S. High Court of Justice, while the latter three, C. Lord Jenner, Louis Pincus, and I are there on behalf of Western and Eastern Judaism.

2) The Holy Scrolls' affair is simple, yet a miracle considering what was going on in communist Romania where new schemes were being plotted everyday to squeeze increasingly more money out of Jews, robbed as they were of all their fortune. Emigrants who were at long last granted passports to Israel would take away next to nothing — 70 kilograms each, those who had been employed, 40 kilograms each, the rest of them — just happy to escape the "benefits" of communism. The Scrolls had been owned by their fathers and grandfathers before them, then all of a sudden they were labeled part of the "cultural heritage" of the country. Were they less of a "heritage" when they

got burnt up in the street? They were worth millions of dollars. So why let the Israeli Jews have them? Why shouldn't communist peddlars "market" them themselves? At a cabinet meeting while I. Gh. Maurer, who backed me once again that time, was still head of the government, our "bosom friend", Alexandru Drăghici, had quipped, "That parchment could well be used for shoemaking." The remark was reported to me by Dumitru Dogaru, the president of the Cults Department. Years later, as I was seeking to secure an approval for 300 further Scrolls — Ion Roșianu who had taken over as Cults Dept. chief was present — Tamara Dobrin, who ran the "heritage" business, retorted, "They're made of leather, aren't they, and this can be of use." Said I, "Perhaps you'd like to have a purse and a pair of shoes made of our Holy Scrolls? The Legionnaires have done it already. Looks like you have forgotten what year it is today."

Well, I may have had many "exploits" to my credit, but that one, I reckon has been the most miraculous of them all. Not only did we not disburse a penny, but we managed to ship out of the country, legally and on our own expense, 3,800 Scrolls, and it was us again who supported the transportation to Jerusalem. No one had to pay for anything and there wasn't any "bargain" made of our Holy Scrolls.

3) These events occurred in 1965—1966 That's one of the reasons why I

turned down the prospect of being a chief rabbi in Zurich. At stake was the rescue of 3,800 Holy Scrolls (there were not as many in the whole state of Israel at the time).

For all the "custom of the land" that would commend robbing Jews as a virtue and an evidence of "humaneness and kindness," an enforcement of the "biblical rule" that Jacob should be the one who gives and Esav, the one who takes, well, even as this slogan was upheld by the ghoulish Drăghici and the omnipotent Security, the Rabbi turned up and reversed the balance. So, for once, it was Esav giving and Jacob-Israel taking. If this was not a miracle, what is?

One miracle calls another. It's by sheer miracle that the remnants of the Holocaust, hundreds of thousands of them, "ascended" to Israel. Those who were hardly more than human wrecks, are now emerging as heroes winning worldwide praise. Those who were burnt in ovens are now wearing the palms of victory.

Is there a greater miracle than this? Yes, there is one. It is the miracle of the Holy Book, the Torah — torched in the street, torn to pieces in the synagogues — the Book too is "ascending", making aliya to where it once set off, to Zion, to Jerusalem.

How shall I thank you, Lord, for having bestowed it upon me to be the tool of this your miracle?

„I Must Defend My People, My Religion“

An Interview by His Eminence Published in the „Flacăra“ Magazine

„What do you think is the Jews' current status in Romania and what are their prospects in the coming period?“

„We hope that, given the propitious outlook for Romania's democratic development, the situation will improve as to the way the Jews are being treated. Let there be no misunderstanding: we are not complaining about how the authorities are treating us, since we are granted equal political and civil rights the same as any other nationality's. As far as anti-Semitism is concerned, President Iliescu's latest statement gives us cause to hope that it will be rounded off to encompass the full extent of this new right-wing movement. For the statement confines itself to Legionnaires, who are indeed a threat, yet it just hints by innuendos at the rest of the xenophobic, anti-Semitic trash that are maligning and abusing us. We do hope legal steps will be taken to defend our dignity and honor, our life and work. We therefore have good reason to be optimistic and trust the common sense of the Romanian people alongside whom we have been living for more than six centuries in this country where we have always done our duty as faithful, loyal citizens.“

„How much do you believe your influence weighed with Mr. Iliescu in prompting him to send that letter to the general attorney?“

„I cannot exactly measure my influence in the elaboration of the letter. But, in all modesty, it is a fact that, back in February 1990, I was the first and only one to sound a warning and many said it was a false alarm.“

But I was through similar events six years ago, I suffered then and I have learned something from it. In my position, I have responsibility for my fellow nationals and my cult. Over the past three years I have repeatedly warned the president who has always received me in a friendly manner, and has made rather clear statements which however fell short of any practical consequences.“

„Why do you think there weren't any practical consequences?“

„The political circumstances were such that at some point the president got trapped in his own weakness for there was a time when furious attacks against him had weakened his authority. I entered a complaint with the general attorney but one year later it was rejected. I called on the parliamentary party leaders who agreed that an explicit law was necessary to penalize the slurs and libels against us, that we were entitled to legal protection. We are not aliens. We have been here for six centuries and have a right to claim that the Parliament defend our dignity, our life and our property. Still the attacks have not subsided yet, but rather they have been escalating and even went to such lengths that a newspaper recently spoke of turning us into soap and the „primer“ of murder and genocide — „Mein Kampf“ — has been cramming the book shops. Amid this sharpening crisis, apt to bring about disaster not only to us but to the country at large, the president's letter appears rather firm and committed to entering this battle that he will have to fight in order to protect his country. I hope that in this battle the president will not hesitate to name what now he has just hinted at. I mean the fakes who have been using demagoguery and cunning to mislead two generations of Romanians who have no idea what really happened decades ago. A Holocaust what really happened decades ago. A Holocaust what take place in Romania but, mind you, no one blames it on the as a whole, no one holds the Romanian nation responsible for it, nor claim that anyone be punished. We're just opposing the denial of the Holocaust for this is how potential murderers are paving the way toward their future crimes. In fact, what are we, the few thousand Jews that have been left here? We are neither the big world finance, nor the Jewish mafia, neither communists, nor capitalists, but rather some weary old people, who have been through hell and wish no better than to be allowed to live their last days in this country off their modest pensions or the JOINT assistance. That is the bottom line of our demands and claims and on this score the president will have the final say,

although the Constitution too provides numerous ways of action. We do hope it will be the president who will restore the country's prestige and dignity.“

„Will the young Jews who are still around go away?“

„Why shouldn't they? Why not leave if the Jewish state grows stronger? We've had enough of our 2,000-year-long Diaspora. Think of it, that such a miracle should come true before our eyes, that we should build ourselves a country, that we should have a beautiful country, the one that God had promised us and which we've worked to turn out of a barren desert into a heaven upon earth! Why should others erect it and not we? We would be unworthy of our Jewish name!“

„I had pretty much expected such an answer, so there was a touch of regret in my question.“

„I bet there was! I'll give you an example, the president of Portugal, Mr. Soares, once took me to a room and showed me what Jews had contributed to the Portuguese empire: admirals, leading navigators, affluent merchants. He told me, „We drove the Jews off and ever since that time we have been asking them to come back, but they wouldn't. That's how Portugal ended up a small, unimportant country.“ We're sorry, too, but that's the way it is. What we want is a country where we should not depend on anyone's hatred, nor on anyone's mercy, where we should have a destiny of our own as any other nation does.“

„What is Romania's image like in Israel?“

„As there are now four hundred thousand Jews from Romania who live in Israel, who have helped build much of the country and many of whom are in high offices, there is a very good opinion of Romania and Romanians. Very good ties have been established and we expect them to improve still further as soon as we uproot this pest of hatred that is not meet between us because Romanians too, like Jews, have suffered a great deal.“

THE INTER-PARLIAMENTARY COUNCIL AGAINST ANTISEMITISM

From the Hon. Greville Janner QC MP
28 July 1993

Chief Rabbi Moses Rosen
Federation of Jewish Communities in
Romania

My Dear Chief Rabbi,

I was glad to learn of President Iliescu's recent letter to Prosecutor General Vasile Manea Dragulin on 10th July in which he asked for "penal action" to be taken against the publishers of a Romanian edition of *Mein Kampf*.

His request for a probe into the activities of right-wing extremist parties and into the publication of antisemitic, fascist items in the press is also encouraging. I will write to commend him for his efforts unless you object.

I hope that the President's apparent commitment to combating antisemitism in Romania is helping you in your efforts to secure the introduction of legislation making active antisemitism a criminal offence. Do you think this is something for the Council to be involved in? If so please let me know how we can help and how things are progressing so far.

With warmest good wishes and support.

Yours sincerely,

Chairman,
World Executive GREVILLE JANNER

„What are your predictions about Romania's future?“

„Romania's future hinges exclusively on the Romanian people. Romanians have to come off that demagoguery, that anarchy and sham democracy they have been living in. Democracy means work, creation, order, civilization, culture, cohabitation, harmony among all nationalities and all religious cults. It is a rich country, though many have looted it — Russians the same as Germans, but tell me who didn't loot it, will you? It is today an independent nation that can well make a living off its riches. Romania's most-favored-nation status is Romania itself.“

MARIAN GHÎTEANU

(Flacăra, No. 30, Jul. 28 — Aug. 3, 1993)

פנתון-עית

ראיונות של כבוד הרב הראשי

* ביום חמישי ה-19 באוגוסט, כבוד הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שליט, אנתקבל לראיון ע"י שר החוץ, מר טיאודור מלשקצו.

* ב-25 באוגוסט, כבוד הרב הראשי קיבל לראיון את כבוד השגריר של מדינת ישראל, מר אבשלום מגידון.

* ב-28 באוגוסט, כבוד הרב הראשי ערך ביקור אצל השגריר של הוואטיקן ברומניה, המונסניור בוקובסקי.

* באותו יום קיבל שר העבודה והגנה סוציאלית לראיון את כבוד הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שליט "א."

מכתב רעים

מר גרוויל ג'נר, חבר הפרלמנט של בריטניה הגדולה ונשיא הוועד הפועל של המועצה הבינ-פרלמנטרית נגד האנטישמיות פנה אל כבוד הרב הראשי שלנו במכתב להלן:

הועד הבין - פרלמנטרי נגד האנטישמיות
לונדון, ה-28 ביולי 1993

לכבוד
הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שליט "א"

כבוד הרב הראשי היקר,
נעים לי מאוד להיודע על מכתבו של הנשיא איריאסקו אל הפרקליט הכלכלי וואסילה מניה דראגולין מה-10 ביולי ש.ז., בו הוא דורש ממנו ש- יוקחו האמצעים הפוליטיים נגד מוציא לאור של הספר "מין קאמף" בתרגום רומני.

דרישתו של נשיא המדינה שיוחקרו פעולות המפגנות הקיצוניות הימניות וגם הפרסומים האנטישמיים והפאשיסטיים, היא גם כן מעודדת.

בהסכמתם, אכתוב לו גם אני אישי לנשיא בכדי להודות לו על מאמציו.

תקוה אני שהשתדלותו של כבוד הנשיא במאבק נגד האנטישמיות ברומניה יעזור גם לך במאמריך בכדי שהפרלמנט הרומני יאמץ חוק שעל ידו כל פעולה אנטי-שמית תחשב עוון פלילי. חושב אתה שבמפעל זה המועצה שלנו תוכל לעזור? אם כן, תפנו בבקשה אלינו ותודיעו לנו על מה מדובר ומה היא העזרה שזוכלתת לכם.

קבלו נא את מיטב ברכותינו והסלידיות שלנו.

נשיא המועצה העולמית בפועל

מסמך מחריד מתקופת השואה

אנו מפרסמים להלן אחד מן המסמכים שמופיעים במו-זאון השואה בווינגטון, ושנמצא בתיק רשמי של משרד ההגנה של ממשלת התליין אנטונסקו. במסמך זה ישנה הפקודה שנתן ראש לשכתו של הצורך הנל בשם המרשל אנטונסקו ובה המרשל צווה מה לעשות ליהודים שעוד נשארו חיים אחרי הפוגרום שעשה, ושהם כעת באודס. באופן ברור, הפקודה היא להסגר אותם בבנין הרוס, לפצץ את כל את הבנין ולהשמיד באופן כזה את כולם זאת אומרת שמונה עשרה אלף יהודים, אנשים, נשים וטף חפים מפשע, שעליהם גזר אנטונסקו - בלי שום תקרה, בלי משפט, אך ורק מרשעתו - מות בעינינו נוראים. על פי פקודתו של הצורך, התילים הציתו והאומללים חיים וככה מסרו את נפשם על קידוש השם. ארץ על תכסי דמם!

קטע מהפקודה מספר 563 מ-ה-24 באוקטובר 1941:

"בתור פעולות תגמול, המרשל אנטונסקו גוזר:

1. הריגת כל היהודים שנמלטו מבסרביה לאודס.

2. כל אלה שעוד לא נהרגו לפי הפקודה מס. 3161/302858 מה-23 באוקטובר 1941 וגם אחרים שעוד אפשר להוסיף, יוסגרו בבנין ממוקש למפרע ושיתפוצץ אחרי כן, וזה יעשה ביום קבורת מתינו.

3. הפקודה הזאת תישמר אחרי שתקרא.

הערה: בזריזות יוצאת מן הכלל, מפקדת הצבא הרבי-עי הרומני דוות לבוקרשט שהפקודה הוצאה לפועל. 18.000 יהודים נשרפו חיים על פי פקודת התליין אנטונסקו, והרבה יהודים חפי מפשע נטלו בכפרי העיר (ראו צילומים בדפים 6 - 8)

הקיץ היהודי

הרב הראשי דר. דוד משה רוזן

דוד משה רוזן שליט, כבוד הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שליט, אנתקבל לראיון ע"י שר החוץ, מר טיאודור מלשקצו.

התנאים העממי שרצה להגדיר את התפתחותו ויחסי היתרון" נותן לנו את הסינטיה של ה-דוד. כבוד מרשד כל מה שמביא את עצם ההש-של התורות הא, כה הספירה שלנו. כשיבולנו, יתן לו של היחיד והן של האנושות כולה יש מלח, יש חשבו, מ"בראשית" ועד "אחרית ימים" יש מלח היסטורי שבו חייבים אנחנו לזהר במאבק במלחמת ה"ספירה". כמו כן, כל שני עלי אדמות, עלינו לספור בלי הרף. אין זה בעולם שבה ימי השבוע אין להם שעות שלום (זמנא, סמנא, זמנא וכו'). בעברית אנחנו מבינים יום ראשון, יום שני וכו' מפני שלשבוע שבת, יש תכלית: השבת. לכל ימות השבוע ויום אלא שלבים שבהם אנחנו מתקרבים ליום

גמול. לכל ימות השנה יש ה"אחת בשנה" - "שבת שבת" ולכל חיינו ה"עולם שכולו שבת". לכן המלך, "אחרית" מביאה לנו באותו זמן שני מושגים הבאים כאחד: אחרית-סוף ואחרית-תכלית. מה שעומד בפני השני של ה"היסטוריה" (בראשון המלך, מלך הוא ביום דברי נעים זמירות ישראל) למות ימינו כן הודע" ונביא ללב חכמה" אקלא הינו "לדעת את ה"ספירה" את ה"יחיד", שם השבת" אין זה מקרה שהוא המלך המלך, "ספר" מסמל את כחן לספר את האותיות, את המלים בזה הנוגע למרשד המלך-הספר (בראשון העצמית וזו מופיעה במסמכת הראשונה

בגילוי ההיסטוריה שלנו. לספר "שמות" קוראים נה על שמות שבמי ישראל המופיעים בפ-סמים הראשונים. אני חושב שיש עוד טעם לספר "שמות" של הספר וזהו שכל ערוץ הנאולה מתפתח בבי שנותיו של המלך. השאלה היסודית של נה רבנו כשמספר עליו את השלילות היא שכי-בני בני ישראל, מה שמו, מה אומר אליהם" והשבת, זה שבי לעולם זה זכרי לדוד דוד".

השבת מופיע לפני מרעה ומדבר בשם השם (היה) תנובונו של פרעה הוא, לא ידעתי את "ח" מספרים שפרעה חפץ בספרי שמות אליהם שלהם ולא מצא את שם הויה ומשה צחק ויח"ל, מה לו לבית הקברות" המדובר בשם מרשד, בשם הכי קדוש שכתובו מוצאים את יחיו הנאולה. בשם, "הויה" מוצאים את "היה-הויה", את העבר, ההווה והעתיד, את הדרך "לראשית" עד "אחרית הימים". עם ישראל, מפנינו בני מאמנים, שאנו את כל חיינו מן חסד הויה שנתן לנו שמעתיקיה כלל-עולמית, מסמל את כל הצרות וההשאר. מלאי-הקוה "אחרית ימים". ככה בנין את קדושת השבת, המשה, "שם ישראל" המופיעה בשבת זו, השבת הראשונה לשבת השבתות של נחמה, לפני כל השנה החדשה. תפלה זו-שאין בה שום בקשה, אלא פרומציות, הצהרה חגיגית, תפלה זו שה-שם שלה הוא השבתות של נחמה, לפני כל השנה החדשה. תפלה זו-שאין בה שום בקשה, אלא פרומציות, הצהרה חגיגית, תפלה זו שה-שם שלה הוא השבתות של נחמה, לפני כל השנה החדשה. תפלה זו-שאין בה שום בקשה, אלא פרומציות, הצהרה חגיגית, תפלה זו שה-

שם שלה הוא השבתות של נחמה, לפני כל השנה החדשה. תפלה זו-שאין בה שום בקשה, אלא פרומציות, הצהרה חגיגית, תפלה זו שה-שם שלה הוא השבתות של נחמה, לפני כל השנה החדשה. תפלה זו-שאין בה שום בקשה, אלא פרומציות, הצהרה חגיגית, תפלה זו שה-שם שלה הוא השבתות של נחמה, לפני כל השנה החדשה. תפלה זו-שאין בה שום בקשה, אלא פרומציות, הצהרה חגיגית, תפלה זו שה-

שם שלה הוא השבתות של נחמה, לפני כל השנה החדשה. תפלה זו-שאין בה שום בקשה, אלא פרומציות, הצהרה חגיגית, תפלה זו שה-שם שלה הוא השבתות של נחמה, לפני כל השנה החדשה. תפלה זו-שאין בה שום בקשה, אלא פרומציות, הצהרה חגיגית, תפלה זו שה-שם שלה הוא השבתות של נחמה, לפני כל השנה החדשה. תפלה זו-שאין בה שום בקשה, אלא פרומציות, הצהרה חגיגית, תפלה זו שה-

שם שלה הוא השבתות של נחמה, לפני כל השנה החדשה. תפלה זו-שאין בה שום בקשה, אלא פרומציות, הצהרה חגיגית, תפלה זו שה-שם שלה הוא השבתות של נחמה, לפני כל השנה החדשה. תפלה זו-שאין בה שום בקשה, אלא פרומציות, הצהרה חגיגית, תפלה זו שה-

שם שלה הוא השבתות של נחמה, לפני כל השנה החדשה. תפלה זו-שאין בה שום בקשה, אלא פרומציות, הצהרה חגיגית, תפלה זו שה-שם שלה הוא השבתות של נחמה, לפני כל השנה החדשה. תפלה זו-שאין בה שום בקשה, אלא פרומציות, הצהרה חגיגית, תפלה זו שה-